

LOVÁSZY KÁROLY

**EGY SZEGÉNY FESTŐ
SZERENCSEJE**

REGÉNY

Budapest,
Tolnai Nyomdai Műintézet és Kiadóvállalat Rt. kiadása.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest: Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2024
ISBN 978-963-417-603-9 (online)
MEK-24840

TARTALOM

Egy szegény festő szerencséje.

I.

Upé kisasszony.

II.

Egy kis cédula.

III.

Szonja szíve.

IV.

Piros az ég alja.

V.

Magasszárú fekete fűzős férfi...

VI.

Orbán Gábor, a sofőr...

VII.

Szemere, de genere Schwarcz.

VIII.

Az úgynevezett éjjeli ülések.

IX.

Ha te úgy, én is úgy!

X.

Végzetes találkozás.

XI.

A leszakadt sárhányó.

XII.

Az utolsó szalmaszál.

XIII.

A szegény festő szerencséje.

XIV.

A goromba szállodás.

XV.

A primadonna portréja.

XVI.

Akinek nehéz feljutni az autójára.

XVII.

Naplemente az erdőben...

XVIII.

Négy és egy fél boldog ember.

Bolondok háza.

Egy szegény festő szerencséje.

I. Upé kisasszony.

Hóhalom-Nádorerdő 107. számú őrház. Feltételes megállóhely.

Igy könyveli el a vasúti menetrend azt a helyet, ahol még a kávédaráló személyszállító csigavonat is csak fitymálva szokott megállni negyedévenként egyszer, ha egy elszánt leszálló utas akad.

Ezt a megállót tulajdonképpen gróf Szederváry Lehel kedvéért csinálták, aki húsz évig volt képviselő s közéleti tevékenységéért azt kapta jutalmul, hogy nagykiterjedésű erdőbirtoka mellett a vonat feltételesen megállt, ha az erdejében akart körülnézni.

Hóhalom-Nádorerdő kisközségben tulajdonképpen nincs is község. Csak öt ház. A bakterház. Ebben lakott Tóth János vasúti őr a feleségével, egy tehénnel, két növendék malaccal, nyolc tyúkkal és egy fekete kakassal. Benn az erdő legmélyén állt a második ház. Az egyemeletes főerdési lak. Itt lakott Orbán főerdész. Két cseléddel, egy öreg szakácsnéval és egy púpos mosogatólánnyal, valamint két daxlival és három vizslával. Az erdő túlsó szélén az erdő előtt az erdőkerülő háza fehérlett, nyolc gyerekkel, egy félszemű gémmel (a másik szemét gumipuskával kilőtték) és kilenc koszos libával, amely utóbbiak azért voltak ilyenek, mert a közelben nem volt víz, ahol lefűrödhettek volna. A negyedik ház egy öreg méhésze volt. Az ötödik pedig egy nyolcvanhárom éves féllábú koldusé volt kukoricaszárból építve.

De azért szép volt ez a község, mert egymillió és háromszázötvenezer cser-, tölgy- és bükkfa lombjai közt fütyült a rigó és énekelt a csalogány. Karcsúlábú özek szaladgáltak a tisztásokon és a dombosodó erdőréssz fenyőin fürge mókusok kunkorgatták lompos farkaikat.

Szerette is ezt a vidéket Orbán főerdész, akinek már az édesapja is itt nevelkedett. Csendesen magára hagyatva éldegelt a fák közé ékelt kis egyemeletes kastélyban. A felesége már régen meghalt és nem volt neki már más öröme, mint az erdő és a fia. Az erdő itt volt mellette s ha látni akarta, csak ki kellett néznie az erdőzlak ablakán és kedvére gyönyörködhetett benne.

De a fia messzire volt innen, túl a kéklő hegyeken, ahova még vonattal is sokára lehetett eljutni. Így hát meglegedett azzal a néhány levéllel, amit hosszú időközökben hozott a posta. De most, mikor az év vége közeledett, a Gábor fiú nem nagyon írhatott, mert rengeteget kellett tanulnia. Nem is várta a levelet tőle, de azért megszokta már, hogy minden nap átgyalogoljon Zöldkútra, a postahivatalba.

A zöldkúti postahivatal egy zsupfedelű házban volt a jegyzői lak mellett.

A postáskisasszony, Kaszaházy Piroska, igazi romantikus, falusi szépség volt. Szőke haja és ábrándos kék szeme szinte ellentétben állottak kacéran fitos orrocskájával s arca ilyenformán különös természeti adományként olyan külsőt nyert, hogy ez volt az az arc, amelyet, mint a költők mondják, meglátni és halálosan megszeretni, pillanat műve szokott lenni.

Ő volt az Upé kisasszony...

Ezt a nevet az erdőkerülő találta ki egyszer véletlenül, az ügyefogyott vidéki emberek hallatlan naivságával. A leveleken ugyanis az a címzés szokott állni, hogy Hóhalom-Nádorerdő, up. Zöldkút.

Up, utolsó posta, upé...

Az utolsó postán ő volt a postáskisasszony, az upé kisasszony.

- No, Upé kisasszony, van-e valami levél? - állított be a postahivatalba az öreg főerdész.

Kedvenc vizslája, a Néró is vele jött.

- De van ám - felelte Piroska és kacéran felhúzta huncut szemöldökét. - Mégpedig messziről hozta a galamb. - Aztán keresgélni kezdett. Három levél volt mindössze a ferdelábon álló postaasztalon. Ezt a három levelet forgatta szüntelenül, de a főerdész levele csak nem akart megkerülni.

- Tudom már, hova tettem - nevetett titokzatosan a postáskisasszony és csilingelő kacagása napfényt hozott a kis zsupfedelű ház udvarára.

- Tudom már, hova tettem - ismételte, - de nem adom ám én oda Orbán bátyámnak, csak akkor, ha kitalálja, kitől jött a levél.

Néró türelmetlenül hegyezte a füleit.

- Talán bizony a méltóságos úr küldte - okoskodott Orbán főerdész.

- Nem az - sietett a válasszal Piroska.

- Nem hinném, hogy valami baj történt volna a sógorral - töprengett tovább Orbán.

- Az sem küldte. Tovább... - biztatta Piroska.

Néró ugatni kezdett. Sokalta már ezt a köntörfalazást.

- Akkor hát, csak nem... - akadozott a szava az öregembernek.

- De bizony ő küldte... - kacarászott Upé kisasszony és már húzta ki a levelet a bluzából. Oda rejtette a keble mellé.

Orbán főerdész a nagy boldogságtól észre sem vette ezt. Remegő kezekkel forgatta a levelet és a szeme könnybelábadt az örömtől, mikor meggyőződött róla, hogy nem tréfált a kisasszony. Hátul valóban ott ragyogott:

Feladó: Orbán Gábor, a Gazdasági Akadémia növendéke.

- Bolond ember vagyok én. Hát kitől is jöhetett volna mástól, mint tőle - dünnyögte magában az öreg, mikor nagysietve felbontotta a levelet.

Csak pár sor írás volt a papíron, de belepirosodott Orbán főerdész arca, mikor akaratlanul is hangosan olvasni kezdte.

Upé kisasszony tölcserít formált kis kacsóiból, odatartotta rózsás füleihez és úgy hallgatta.

Néró ismét hegyezte a füleit. De most már nem türelmetlenül. Inkább kíváncsian. Az ugatással pedig felhagyott.

Szólt pedig a levél:

„Szeretve tisztelt édesapám!

Tudatom véled, hogy a Gazdasági Akadémiát sikeresen elvégeztem és alig várom, hogy újra odahaza legyek. Ha semmi nem hátráltat, úgy csütörtökön már keblére szoríthat édesapám. Én már alig várom, hogy lássam magukat. Tudom, hogy összecsapja mind a két kezét az öreg Borcsa szakácsné, ha meglát engem. Bizony, sokat változtam azóta, hogy elkerültem a Nádorerdőből. De majd lesz sok mondanivalóm. Addig is, míg megérkezem

kezeit csókolja

híven szerető fia Orbán Gábor.”

Az utolsó szavakat már elnyelte a főerdész és egy nagy zsebkendővel nyomkodta a szemeit.

- Holnap hazajön a Gábor - hajtogatta egyre és oda se nézett Piroskára, aki azt sem tudta, mit csináljon örömeiben.

- No hát akkor megyek haza, megviszem az örömhírt, hadd készüljenek az ünnepnapra - búcsúzott az öreg a postahivataltól, - az Isten áldja meg, Upé kisasszony.

Upé kisasszony egyedül maradt. A szeme rátévedt az asztalra és majd hogy fel nem sikoltott boldogságában. Ott feküdt az asztalon Orbán Gábor levelének a borítéka. Otthagyta a főerdész.

Kaszaházy Piroska megnyálazta az ujját és a borítékról leszedte a bélyeget. Nem akarta újból felhasználni, Isten ments, a pecsét különben is rajta van. De valami lehetett a bélyeg alá írva, mert Upé kisasszony a füle tövéig elpirult.

II. Egy kis cédula.

Csütörtök reggel a feltételes megálló úgy elcsodálkozott, ahogyan fennállása óta még sohasem. Érthető ez, hiszen annyi embert még nem látott várakozni, mint ahányan most álltak a Hóhalom-Nádorerdő állomásán. Pedig de sok vonat futott át már ezeken a sineken.

Az egész Nádorerdő kijött Gábor úrfi fogadtatására.

- Én már látom füstölni a vonatot - vélte Tóth János vasúti bakter, akinek a szeme csalhatatlan volt ebben a tekintetben.

Lett is erre nagy ágaskodás:

- Mingyárt itt lesz a Gábor bácsi - nyugtatta meg az erdőkerülő nyolc rakoncátlan csemetéjét, akik úgy sivalkodtak, hogy még a vonat füttyét is fölülmúlták.

Orbán főerdész nyugtalanul tekingetett a közeledő vonat felé, hátha nem jön a gyerek?

A két cseléd, meg a Borcsa szakácsnő elővették kendőiket, amit erre a célra hoztak magukkal és integetni kezdtek.

Már otthon gondoltak erre. Jó lesz óvatosnak lenni. Hátha nem ismeri meg őket a fiatal tekintetes úr és tovább talál menni.

Nem kellett sokat várniok. Mikor megállt a vonat a feltételes megállón, csak egy ember szállt le arról. Csak egy ember. De lett is olyan éljénzés, hogy az utasok mind kinéztek a vonat ablakán.

Szegény Orbán Gábor nem tudta, mit csináljon előbb. Azért hát odaszaladt apjához és a szakadatlan, szűnni nem akaró éljénzések közt addig ölelgette, amíg bele nem fáradt. Akkor hazaküldték a szekeret és megindultak gyalog az erdő felé.

Utközben annyi mindent kérdeztek Gábortól, hogy alig győzte felelettel. Hogy hát milyen arra az élet, meg nehéz-e a tanulás és hogy ott is nagy-e a drágaság.

Megfelelt mindenre.

Mikor az erdő mélyén fekvő erdészlakhoz értek, megállt a kísérek csoportja. Egy se hiányzott közülök. Búcsúzkodni kezdtek.

Ujra éljeneztek. Legjobban az erdőkerülő nyolc gyereke. Ők ugyan nem tudták, miről van szó és csak l'art pour l'art kiabáltak.

Orbán Gábor néhány napot csak azzal töltött, hogy bejárta apjával az erdőnek azokat a helyeit, amelyekhez valami emlék fűzte őket. És amint a rigó fütytyét, a csalogány énekét hallgatva eljutottak az erdő legmélyére is, de sokszor gondoltak könnyes szemekkel egy drágaszívű asszonyra, aki most úgy hiányzott közülök. Orbán Gábornak sokszor facsarodott el a szíve, ha mostanában a megszokott helyek eszébe idézték édesanyját, aki sajnos, nem tudta megélni azt, hogy fiát nagynak lássa.

Egy-két nap alatt belejött a gazdaságba is. Az öreg Orbán lelkiismeretesen vitte magával helyről-helyre és mindent, ami útjukba került, aprólékos szorgossággal megmagyarázott.

De ezeken kívül volt Gábornak még valami mindennapos elfoglaltsága, amiről az erdészlakban senki sem tudott. Orbán Gábor minden délután, amint a zenélő óra az ötöt elverte, átgyalogolt Zöldkútra. Mint már az olvasó tudja is, Zöldkúton volt a postahivatal. Gábor azonban, mint később majd kiderül, nem a levelekért gyalogolt át a faluba, hanem azért, hogy Piroskával beszélhessen.

Piroskát már gyermekkor óta ismeri. Együtt jártak a templom mellett levő iskolába. Egymás mellett nőttek fel.

- Van-e levél Upé kisasszony - állított be egy szép napon Gábor és meg se várta a feleletet, hanem komolyságot erőltetve arcára, korholni kezdte Piroskát, - micsoda postáskisasszony az, aki nem ad soha levelet!

- Kitől vár levelet - kérdezi Piroška.

- Kitől? Senkitől - válaszolt Gábor és lehajtotta a fejét. - Nincs nekem senkim. Ki is írna nekem levelet?

Hallgattak. A postahivatal faliórája hetet ütött.

- Nem jön egy kicsit sétálni? - kérdezte Gábor és mikor látta a lány húzódását, tovább kérte. - Jöjjön hát, Piroška, olyan szép este van, ilyenkor gyönyörű az erdőben bolyongani.

Elindultak. Az este csillagos volt. Utközben elbeszélgettek a régi időkről. Felelevenítették a gyerekkoruk minden közös kapcsolatát.

Egy kis úton haladtak, amely az erdő közepéhez vezetett. Itt leültek az útszéli lócára.

Egyszerre csak mintha megzörrent volna valamelyik bokor.

Piroška ijedten húzta ki puha, fehér kacsóját Gábor kezéből.

- Nem kell megijedni, Piroška. Talán csak egy riadt őzike futott el a bokrok között.

De a következő pillanatban már erős reccsenések hallatszottak az erdő mélye felől, mint mikor valami nehéz, mozgó test tapos az erdő talajához száradt tavalyi leveleken és letöredezett gallyakon.

- Valaki jön - suttogta Piroška és elhúzódott Gábor mellől.

A recsegő, erőteljes lépések mind közelebb értek.

Az egyik bokor kettévált és fénylő szurony, fekete kakastoll bontakozott ki belőle.

Barát Jóska, a zöldkúti csendőr állt előttük. A csendőr izgatott volt és nehezen lélekezett a sietéstől:

Gábor felugrott.

- Talán valami baj van?

A csendőr előrenyújtotta kezét.

- Ezt a kis cédulát hoztam Orbán úrnak...

Gábor kikapta a cédulát a csendőr kezéből.

Piros cédula volt.

Gábor elolvasta és elsápadt.

Piroska egész testében remegett és vészt sejtve pillantott a cédulába.

- Kitört a nagy háború... - mondta az izgalomtól rekedten a csendőr.

Mindhárman hallgattak egy pillanatra.

- Mikor tetszik utazni? - kérdezte a csendőr.

- A parancs úgy szól, hogy haladéktalanul, a legközelebbi vonattal...

- Csak azért kérdelem - mondta a csendőr, - mert felelős vagyok a környéken lakó minden fegyverbíró férfi személyéért.

- Nyugodjék meg - felelte Gábor, - velem nem lesz baja. A legközelebbi vonat, azt hiszem, reggel nyolc órakor megy, azzal indulok...

A csendőr szalutált. Egyedül maradtak. Piroska kezeibe temette arcát és zokogott.

- Ne sírjon hát - karolta át Gábor a lányt. - Most elmegyek. Mert menni kell. De ha az Isten megsegít és visszatérek, akkor...

Csönd volt. A szomszéd faluból harangozás csengése szűrődött át az esti levegőben.

- ... akkor - fejezte be Gábor, - feleségül veszem magát. Egy kis házunk lesz majd itt valahol az erdőszélen, ott fogunk lakni békében-boldogságban. Jó lesz?

- Jó - sírt tovább Piroska.

Gábor lassan felemelte Piroskát a padról, szorosan belékarolt és kísérté visszafelé.

Reggel nyolc órakor egy egészen furcsa vonat állt meg az állomáson. Felvirágozott vonat volt. Katonák hajoltak ki az ablakain. A vonat prüsszkölve állt meg a feltételes megállón. Innen is vitt valakit: Orbán Gábor tartalékos hadnagy urat...

Egy fehér zsebkendő integetett búcsút a vonatnak. Piroska fehér kendője...

III. Szonja szíve.

Évek teltek. Évek múltak.

Szibériában esett a hó. És heteken át dühöngve fútt az északi szél.

Esténként farkasok, kutyák és emberek üvöltöttek hosszan elnyújtott hangon a végtelen hómezőkön.

A hó majdnem teljesen befödött egy hosszú, keskeny épületet, amelyből nem látszott ki jóformán semmi, csak éppen sejteni lehetett, hogy valami lehet a hó alatt, abból a keskeny füstcsíkból, amely hol egyenesen fölfelé szállt, hol jobbra-balra tekergőzött idegesen, amint a mérges szél a füstöt ide-odacsapkodta.

Hatvan ember lakott a házban a hóba temetve. Hatvan elkeseredett, szomorú magyar. Hatvan fogoly. Hatvan hóember.

Három éve nem hallottak mást, csak farkasordítást, kutyaugatást szélsüvöltést és az egymás sóhaját, amely, ha hangosabb volt, szomorú hazai nótákban dühöngte ki magát.

Évek teltek. Évek múltak.

Hatvan legyengült, fáradttestű ember egy lélekkel vágyakozott el a fehérség országából.

Éjszakánként, ha csilingelő szánok csengése felverte álmaikból a nekibúsult magyarokat egy pillanatra, amíg az álom nem kavargott el agyukból, a falusi templom harangját hallották kondulni.

És semmi hír. Levelet sohasem kapnak.

Orbán Gábor is itt él a hatvan szomorú hadifogoly között. Sűrű szakálla, sovány arca, beesett szemei felismerhetetlenné tették. Süketen és vakon, messzire mindentől, ahol élet van, a hadifoglyok kegyetlen némaságban töltik napjaikat.

Ezelőtt jobb helyük volt. Nem tetszett nekik. Jobb helyre kíváncsoztak. Kaptak még rosszabbat.

Kis fadarabkákat vágnak reggeltől-estig. A fehér hó világításánál sokan még éjszaka is dolgoznak. Apró szálkákat hegyeznek, élesítenek türelemmel. Addig, míg jönnek érte a kínaiak és olcsó pénzért elviszik. Ebből élnek. Fogpiszkálót gyártanak a sárgáknak.

És egyre várnak. Levelet vagy akármit. Ami új életet önt beléjük. Ami reményt táplál szívükbe.

És soha semmi. Élnek tudatlanul és kedveszegetten. A levelekért minden nap más megy. A levelekért, amit nem kapnak. Hatvan ember ajánlkozik futárnak napról-napra. A tisztek sorsolják ki a futárt a foglyok közül. Mindegyik menni akar. Hátha neki sikerül? Hátha ő hoz levelet?

Mennek vidáman, kedvvel, reménykedve. És jönnek lehajtott fővel, szomorúan, üres kézzel.

Egy szomorú szibériai reggelen Orbán Gábor hadnagy neve került ki győztesen. Irigykedő szemek kísérték útján, addig, amíg a pergő hózivatar eltakarta szemük előtt.

Orbán Gábor először ment a levelekért. Térdig gázolva a hóban, a hideg szélről tartóztatva, keményen sietett célja felé. Valami bizalom szállt belé és hinni kezdett szerencséjében.

Este lett, mikor meglátta a postahivatal sárgán megvilágított ablakát. A szíve hangosan dobogott, felvillanyozva a közeli szerencsétől vagy szerencsétlenségtől, rohanni kezdett.

Mikor belépett a helyiségbe, egy pillanatra megállt a küszöbnél és körülnézett. Kellemes érzés fogta el, friss pezsgés futott át karjain. Négy éve először állt meleg szobában.

- Dobri vecser - köszönt félénken Gábor és próbált visszaemlékezni néhány szóra, amit már úton-útfélen megtanult az oroszoktól. A köszönésre egy lány jött elő a szomszéd szobából.

A postáskisasszony.

Orbán Gábor, mint akit lecövekeltek, nem tudott elmozdulni helyéről. A szemei kimeredtek. Gépiesen, önkéntelenül egy nevet suttogott maga elé.

- Piroska.

A postáskisasszony mindebből nem értett semmit. Csak arra gondolt, milyen különösek ezek a magyarok.

Orbán Gábor meg nézte egyre... A szőke haját... a kék szemét... a fitos orrát. Mintha csak őt látná. Milyen különös...

A lány valamit intett és mosolygott hozzá. A mosolyában érezni lehetett, hogy valami kellemes meglepetésre készül. A szekrényhez ment és kivett belőle egy levelet.

- Orban Gabor - mondta és hamiskásan nevetett hozzá, mint aki gúnyolja magát, hogy rosszul beszél az idegen nyelvet.

Orbán Gábor, mikor meglátta a levelet és a nevét hallotta, azt hitte, álmodik. Szédülni kezdett. Hát micsoda különös dolgok történnek vele. Soha senki nem kapott levelet. Először jön ő és máris van levél. És az ő címére... Lehetetlen.

De ott volt a bizonyíték. Már bontogatta is. A levélben az volt röviden, hogy a svájci vöröskereszt misszió értesíti Szederváry Lehel kérésére édesapja haláláról. Egy kevés utóirat: A gróf úr igéri, hogy megvárja őt. Az állomást betöltetlen hagyja addig.

Tehát meghalt az apja.

Néhány pillanatig belebámult a levegőbe. Az ablakon keresztül befehérlt a sívár hópuszta. Most már mindegy. Itt vagyok. Egyre megy. Egyedül van. Nincs senkije.

Erős rázkódás futott át testén és görcsösen zokogni kezdett. Többre nem emlékezett.

Szonja, a postáskisasszony, nézte a nagy darab embert. Hogy sír szegény. Az oroszok is így sírnak. Vajjon mi fáj neki? Megfogta szépen a karjánál és a diványhoz vezette.

Orbán Gábor lágy, puha kéz simogatására ébredt. Egy diványon feküdt és előtte egy leány térdelt. Szonja. Piroska. Mindegy. A kezében poharat tartott. Gőzölgő teával kínálta. Olyan jó meleg volt a szobában...

Egy szív melegített... Szonja szíve...

Kint esett a hó és dühöngve fútt az északi szél. Orbán Gábor a fogolytáborból mindennapos vendége lett a postahivatalnak. Szonja már messziről integetett, ha jönni látta. Gábor már tudott valamit oroszul és Szonját nagy ügyel-bajjal taníttatta a magyar nyelvre. Most már megváltozott az élete. Néha még örülni is tudott. Elszórakoztatta a lány naiv csacsogása, mikor mesélt neki édes-bús történeteket a csillogó, elérhetetlen Moszkváról, az atyuskáról, mikor mutogatta a nagyszakállú ősei megsárgult fényképét.

Szerette Szonját. Szonja visszahozott elé valamit a multból. Sokszor úgy érezte, hogy nem is Szonjával beszél, hanem Piroskával. Ilyenkor az orosz kunyhó mintha átalakult volna zsupfedelű házzá és az ablakon keresztül úgy látta, hogy a fehér hóból zöldlombú fák nőnek ki és ágaikkal integetnek felé.

Szonja is szerette őt. Megragadta Gábor hazavágyódó borús melankóliája, ábrándos, fájdalmas szemei, hatalmas, erős alakja.

Barátság fejlődött ki köztük. Nem mult el egy nap, hogy ne találkoztak volna.

De Szonjának szülei is voltak. Két öreg szenvedőarcú orosz, akik esténként a lámpafénynél gyanus titkolózó szemekkel mérlegelték Orbán Gábort. Féltették a lányukat.

És ez a félelem ráragadt Szonjára is.

Mi lesz vele, ha elmegy Gábor? Ha itthagya őt?

És Gábor feleségül vette Szonját.

A hadifoglyok észre sem vették, hogy múlnak a napok, hónapok, évek. Sokan elköltöztek már közülük. Megfogyatkozott a számuk. Már a fele se volt meg a hatvannak. Egyre-másra kapták az útlevelet és boldogan utaztak el a szomorú országból. Egyesek megnősültek. Orosz asszonyt hoztak a táborba. Megélénkült az élet. Csengő gyerekkacaj mellett gyorsabban ment a munka.

Orbán Gábort, valahányszor valaki elbúcsúzott tőlük, olyan honvágy fogta el, hogy napokig nem tudott másra gondolni, mint a hazamenetelre. Ujra meg újra kicirkalmazta magának a hazatérést. Milyen jó lenne. Istenem. Ujra ott lenni az erdőben. A régi házban. Látni a régi, megszokott arcokat. Hallgatni a rigó fütyülését. A csalogány énekét. Hát sohasem éri ezt el?

Szonja észrevette, hogy valami bántja az urát. A két gyerek - mert már az is volt - ilyenkor térdeire csimpaszkodott és úgy néztek rá, mintha valami közeli baj lebegne fejük fölött. Érezték, hogy valami történni fog, ami megbontja eddigi békés életüket.

Orbán Gábor viaskodott magával. Izig-vérig becsületes volt. Nem tudta elhatározni magát. Mit csináljon? Érezte, hogy most már nem bírja tovább. Érezte, hogy egy-két hét múlva, mikor szabad lesz az út hazafelé, nem tud tovább ittmaradni. De odahaza Piroska várja, akinek megígérte, hogyha visszajön, feleségül veszi. Őket nem viheti magával. Szonjának és a két gyereknek itt kell maradnia.

És mikor már mindenki elment és üres maradt a fogolytábor, Gábor egy levelet küldött Szonjának. A levélben megírta, hogy nem bír ellenállni vágyainak, hazamegy és a végén szentül megígéri, hogy nem felejtí el őket, gondoskodni fog róluk, amint lehet, felhozatja Szonját és a gyerekeket magához.

Gábor útban volt Magyarország felé...

IV.

Piros az ég alja.

Hosszú, kínos utazás után Orbán Gábor Kőbánya felé fáradtan és kimerülten meglátta a ragyogó ívlámpák sorától megvilágított pesti bérkaszárnnyák tömegét.

Eszébe jutott, hogy gyerekkorában, mikor utoljára volt Pesten, édesanyja milyen féltő gonddal vezette végig a forgalmas uccákon. Fájdalommal telt meg a szíve. Teljesen egyedülállónak érezte magát.

A pályaudvar kavargó emberáradatában hirtelen elévarázsolódott Szonja képe. A pályaudvaron kutató szemek, izgatottan keresték a hozzátartozóikat. Mindenki várt valakit. A gyerek az apját, a feleség az urát, az apa, az anya a fiát.

Miért hagyta ott Szonját és a gyerekeket? Kivette a zsebéből a képet, amit Szonja zubbonyába rejtett. Ott volt Szonja a gyerekekkel. Megcsókolta. Könnyezett. Aztán sietve megindult Szederváry Lehel villája felé. Az uccán az emberek megbámulták. Megéreztek rajta, hogy messziről jött. Sok kérdezősködés után eljutott a villa elé.

A kapus nem akarta beengedni. A rácson keresztül válaszolt nem sok bizalommal:

- A gróf úr nincsen idehaza. A klubba ment, ott megtalálhatja. - Megmondta a címet és Gábor elindult a klub felé.

A gróft valóban ott találta. A hallba hivatta le, Szederváry idegesen jött, kezében kártyát és zsetont szorongatott.

- Mivel szolgálhatok? - kérdezte és látszott rajta, hogy hamar el akarja intézni a dolgot.

- Orbán Gábor vagyok - mutatkozott be illedelmesen.

- Ja, maga az az Orbán - emlékezett lassan a gróf, - áhá, már emlékszem. Az erdő, mi? ugye? Nagyon örülök. Miben állhatok rendelkezésére?

- A méltóságos úr megígérte - kezdte Gábor, - hogyha hazatérek a fogságból, átvehetem szegény atyám állását. Azért jöttem, hogy...

- Hát hogyne, kérem. Csak menjen le. Az állás üres. Foglalja el. Aztán vigyázzon, ne hozzon szégyent a családjára. Mert a nagyapja is már kitűnő ember volt.

A gróf barátai türelmetlenkedtek. A liftes már érte jött.

- Megyek már - szólt a gróf. - Hát az Isten áldja meg - fordult Gáborhoz és a kezét nyujtotta, - sok szerencsét.

Gábor a legközelebbi vonattal utazott. Most nem tudott örülni a visszatérésnek. Hazug, piszkos embernek érezte magát. Hogy nézzen most Piroska szeméibe? Milyen arccal köszöntse őt?

De azért, mikor Zöldkút felé közeledtek, a szíve hangosan dobogni kezdett.

- Piros az ég alja - szólt valaki a szembenlévő padról. - Szelet jelent.

- Nem a', - vitatta a másik. - Ott valami ég.

A vonat ablakán kellemetlen füstszag tódult be. Gábort rossz sejtelmek kezdték gyötörni. Csak nem történt valami baj?

De már a kupében ülők mind felugráltak és az ablakhoz csoportosultak.

- Ég a Szederváry erdője - mondogatták. Az öregasszonyok sikítoztak. A fiatalok gyönyörködtek a tűzben.

Megérkeztek. Gábor idegesen ugrott le a vonatról.

Mindent tudott.

A parasztok úton-útfélen siránkoztak. Lehajtott fővel, szomorúan mondogattak egy-egy „dícsértessék”-et.

Gábor, mint az esztévesztett, rohant végig a pusztaságon. Csak homokbuckákat látott mindenfelé, sehol egy nyom, amely eszébe juttatná a híres Nádorerdőt.

A távolban piroslott a tűz, sistergése idehallatszott. Orbán Gábor leült egy fatuskóra, amelyet csodálatosképpen elkerült a tűz és bámulta, mint ég le az erdő vége is.

Nem maradt semmi az erdőből.

Elpusztult minden emléke, ami ehhez a tájékhöz fűzte. Még rom sem maradt utána. Vele pusztult a multja is.

És Orbán Gábor megindult az állomás felé...

V. Magasszárú fekete fűzős férfi...

Orbán Gábor céltalanul rótt a pesti uccákat. Reggel már korán fölkelte és elment a lapok kiadóhivatalai elé és ott böngészte az apróhirdetéseket. Érezte, hogy ez így tovább nem mehet. Ami pénze volt, a sok utánjárásban elfogyott és most már hozzá kell fognia valamihez, ha nem akar éhen halni. A lapokból kijegyzett magának néhány címet és azokat még korán reggel fölkereste. De sehol nem sikerült állást kapnia. Mindenütt elutasították:

- Sajnáljuk, az állást már betöltötték.

Ment tovább. Néha már úgy elkeseredett, hogy elhatározta, nem törődik semmivel. Lesz, ahogy lesz. Ugy még nem volt, hogy sehogy se lett volna. Aztán látott még rosszabb sorsban levőket, hallott keserves panaszokat és úgy, ahogy megvigasztalódott.

Egy meleg júniusi napon elkeseredve és reménytelenül ödöngött a körúton, mikor valaki nevéen szólította. Odafordult, amerről a hang jött. Kis faalkotmány előtt alacsony sámlin egy fiatalember ült, az szólította meg. Körülötte skatulyák, dobozok, rongyok heverték szanaszét.

- Mi az, Gábor, meg se ismered a szegény embert? - kérdezte az idegen, mikor látta Gábor csodálkozó arcát.

Orbán Gábor már emlékezett. Egyik tisztársa, akivel együtt volt hadifogoly a keserű Szibériában. Karcsú, szőkehajú, merengőszemű gyereknek ismerte mindig, akit csúfoltak is a társai:

- Mi lesz belőled, ha otthagysz a katonaságot. Hogy fogsz te megélni?

A katonatiszt mintha megérezte volna Gábor gondolatát, sietett válaszolni rá:

- Ugy-e, hogy találtam magamnak állást. Mégse fogok éhen döglenni.

- De hogy jutottál erre az eszmére? - kérdezte Orbán.

- Hogyan? Láttam, hogy ma Pesten teljesen megfordult világ van. A kereskedőkből segédek lettek. A segédekből gyárosok. Az, aki azelőtt parafadugót gyártott, ma eszcájgot mos. Mit csináljon hát egy katonatiszt? Mit csináljon?! Menjen el cipőpucolónak.

Orbán Gábor csodálkozva nézte barátját. Lám, mit tett a háború. A kis nyálasképű hadnagyból milyen elszánt, határozott ember lett. És elgondolkozott... Tulajdonképpen ma semmi sem szégyen. A munka legkivált. Rögtön támadt egy ötlete.

- Mondd - kérdezte kíváncsian, - én nem folytathatnám ezt a mesterséget?

- Dehogyan nem. Ha nem a pusztá kérédes vezet, hanem valóban kenyérkereset végett szánod rá magad, úgy holnapra mindent megszerzek neked.

Gábor hálásan szorongatta a cipőpucoló kezét.

És másnap már mint „üzlettulajdonos” ébredt. Az „üzlet” nagyon jó helyen állt. Két ucca kereszteződésénél állították fel a faalkotmányt, mellé egy kis kredencet, amelyen szép sorrendben sárga, fekete, vörös cipőkrémek sorakoztak.

Gábor nagy kedvvel látott új mesterségéhez. Pár óra alatt úgy értette, mintha évek óta csak ezt folytatná.

Talán mert forgalmas helyen dolgozott, vagy talán intelligens arca csalogatta a vevőket, de biztos, hogy első nap, mikor összeszámolta keresetét, nagyon meg volt elégedve foglalkozásával.

A barátjának kifizette a fölszerelést és még pénze is maradt. Az első nap vagy kétszáz tiszttárat látta nála a cipőjüket. Este táblát készített odahaza. Szép kaligrafikus írással, cirádás

nagybetűkkel megjelölte, mennyit kell fizetni a „magasszárú fekete fűzős férfi vagy női”, „magasszárú fekete gombos férfi vagy női”, „a fél sárga férfi vagy női” stb. cipőkért. Amilyen jól ment az első nap, éppen olyan csalódás érte másnap. Egész nap egy vevő sem mutatkozott. Esett az eső, sáros volt az ucca, nem érdemes ilyenkor cipőt pucoltatni.

Délután pedig egyetlenegy jött. Egy „fél sárga női”. A „fél sárga női” igen csúnya, kifestett személy volt és Gábor legnagyobb bosszúságára folyton beszélt.

- Milyen dekorációi vannak magának? - kérdezte, mikor meglátta Orbán tiszti ruháján az érmeket. Imponált neki, hogy egy katonatiszt pucolja a cipőjét.

- Ezeket a harctéren kaptam - felelte Gábor kelletlenül, csak azért, mert ha a vevő kérdez valamit, üzleti érdekből muszáj rá felelni.

A nő gúnyosan mosolygott. A mosolyában benne volt, hogy egy szót sem hisz a dologból. Neki akarja mondani egy cipőpucoló, hogy katonatiszt. Neki!

Gábor észrevette a gúnyos mosolyt. Bosszúból fekete cipőkrémet is kent a sárga cipőre.

A harmadik napon délelőtt hét vevője volt. Az egyik egy ideges ügyvéd, aki fel se tette a lábát az emelvényre, máris ráivallt:

- Na, még mindig nincs kész? Mit piszmozg itt!

A másik elegánsan felöltözött ficsúr volt. Lukas lakkcipővel. A harisnyát is bekente Gábor, hogy ne lássék a szakadás. Hiába, szíve, az van...

Délután egy „magasszárú fekete fűzős férfi” jött. Gábor már úgy hozzászokott a munkához, hogy nem is nézett a vevőjére, csak a cipőket figyelte. Dolgozott, kent, dörgölt és közben fütyörészett. Mikor bevégezte a munkát és a pénzért nyujtotta a kezét, majdhogy le nem esett a számliról. A „magasszárú” se tudta odaadni a pénzt megelégedésében, csak tartotta a levegőben.

Olyan különös volt a jelenet, hogy egész csoport keletkezett Gáborék körül.

- Hadnagy úr, mi lett magából? - kérdezte a „magasszárú” és az arca elsápadt. - Hát lehetséges ez? Valóban Orbán Gábor hadnagy úr ül itt?

- Személyesen - viccelődött Gábor. - Bizony, Gyurka öcsém, idejutottunk.

A „magasszárú” ugyanis Balog Gyurka volt, aki Orbán Gábor mellett mint tisztiszolga harcolt a háborúban és halálosan szerette a gazdáját.

Ekkor olyan dolog történt, amit a pesti járókelők ritka élvezettel figyeltek.

Az úr, aki előbb még a cipőjét pucoltatta, könnyezve borult a cipőpucoló lábai elé. Csókolta ott, ahol érte. Átkarolta lábait és sírva ordította:

- Dehogy engedem én a hadnagy urat ittmaradni. Egy percig se. Jöjjön velem és ha akármilyen lesz is, meg fogunk élni valahogy.

Azzal belekarolt Gáborba és vitte magával.

A járókelők egy kis ideig tárgyalták az esetet, aztán széjjeloszlottak. A villamosok pedig tovább csilingeltek a nagykörúton.

VI. Orbán Gábor, a sofőr...

Balog Gyurka, akivel Gábort olyan különös módon hozta össze a szerencse, egyik pesti garázsban sofőr volt.

A volt tisztiszolga a liget felé lakott egy kis kétszobás lakásban feleségével és kis gyerekével. Ide hozta gazdáját.

Mikor beléptek az ajtón, a feleség - tömzsi, kis asszonyka, akin nem látszik meg a pesti tartózkodás, olyan piros az arca - kérdő tekintettel bámult Orbánra.

Gyurka zavartan mosolygott a bemutatásnál.

- Tudod-e, kit hoztam? Na, csak nézz rá, ugy-e, nem ismered? Orbán Gábor hadnagy úr!...

Aztán hozzátette büszkén Gábor felé fordulva:

- A feleségem.

Kezet fogtak. Balogné pirultan szaladt leporolni egy széket és odatette Gábor elé.

- Foglaljon helyet, hadnagy úr - mondta akadozva a meghatottságtól, - a férjem sokat beszélt a jószágáról.

Magukra hagyta a férfiakat. Ment a konyhába készülődni. Hiszen nagy úri vendégük van.

Gábor törte meg a csendet.

- Hát te mivel foglalkozol, Gyurka?

- Sofőr vagyok - felelte Balog és lesütötte a szemeit. Szégyelte ezt a civilizált foglalkozást. Jobb szerette volna azt mondani: napszámos.

- Sofőr? - csodálkozott Orbán. - Hát hogy kerültél te oda?

- Hát csak úgy - mentegetőzött a volt tisztiszolga ura előtt. - Egyszerűen kitanultam. Nem nagy mesterség az. Nem is szégyen. Sőt szép dolog az, nagy sebességgel vágtatni. Ugy megyek néha, mint a szélvész.

- Inkább való neked a szekér - tréfálkozott Orbán Gábor.

- Dehogyan, kérem. - Aki érti a mesterséget, az nagyon szereti. Én pedig értem.

És Balog Gyurka elkezdte dicsérni foglalkozását. Belepirult a gyönyörűségbe. Csillogtak a szemei, mikor az autóról beszélt. Majd egyszerre a homlokához kapott:

- Ha nem sérteném meg a hadnagy urat, ajánlanék valamit. De ígérje meg, hogy nem haragszik meg.

- Megígérem - nyugtatta meg Gábor.

- Hát akkor azt ajánlanám, hogy csapjon fel sofőrnek. Én majd kitanítom rá. Majd meglátja, nem vallja kárját. És szépen tud keresni vele. Addig, míg tanulni fog, lakjon nálam a hadnagy úr, ossza meg velem szerény ételemet, mert így könnyebben megy a tanulás.

Orbán Gábornak könnyelábadt a szeme. Megszorította Gyurka tenyerét.

- Jó fiú vagy, Gyurka. Majd talán még meghálálom. Elfogadom az ajánlatot. Van olyan szép sofőrnek lenni, mint cipőpucolónak.

Másnap hozzákezdtek a tanuláshoz. Hacsak egy szabad órája volt Balognak, eljött az autóval Gáborért és töviről-hegyire elmagyarázta neki a motorvezetés minden titkát.

Gábor csakhamar belejött ebbe az új mesterségbe is. Egy hét múlva maga vezette már az autót. Egyelőre csak a külvárosban és mellékuccákon keresztül hajtott, de azért már érezte, hogy napról-napra biztosabban tartja a kormányt.

A tisztiszolga is meg volt elégedve az eredménnyel.

Vasárnap délután a Balog-család kirándult Húvösvölgybe. Orbán vezette az autót. Mikor minden baj nélkül tértek haza este, Orbán Gábor majdhogy ki nem ugrott bőréből örömeiben. Mit törődött ő már az akadémiai bizonyítványával, bánta is a tiszti rangját. A szíve megreszketett, ha arra gondolt, hogy ő már egy kitanult sofőr. Pálya van a kezében. Jövője van.

Balog Gyurka arról is gondoskodott, hogy Gábor elhelyezkedhessék. Címeket adott át neki, hogy keresse fel azokat, hátha sikerül mint sofőr szolgálatba állnia.

Az első helyen már a portás elutasította.

- Itt, kérem, nincs szükség sofőrre - mondta, - mert a gazdám maga hajtja az autóját.

Másodszor Szemere Alfréd nevét olvasta a cédulán, mellette csak annyit: Rózsadomb.

Nehezen találta meg. A csendes zárdauccai járókelők nem emlékeztek ilyen nevű villatulajdonosra.

Befordult a Szemlőhegyi útra. Az egyik villa előtt munkások dolgoztak.

- Nem ismernek itt valami Szemere Alfrédot? - fordult feléjük Gábor.

- Dehogynem - szólt az egyik a munkások közül, - itt lakik éppen ebben a házban.

Gábor felment a lépcsőkön és egy hallszerű helyiségbe jutott. Mikor a szolgának megmondta, mi hozta ide, a komornyik nagyon udvarias lett:

- A nagyságos úr azt parancsolta, ha valaki sofőrnek jelentkezik, vezessem be hozzá. Parancsoljon.

Kezével egyik jobboldali teremre mutatott.

Gábor kopogott az ajtón.

- Szabad - hangzott a felelet.

Kis szobába nyitott be. Ugy nézett ki, mint egy könyvtárszoba. Gyönyörűen faragott szekrény állott az egyik sarokban telve szebbnél-szebb kötésű könyvekkel.

Szemere Alfréd az egyik karosszékekben művelődött. Fel sem nézett a könyvből, úgy kérdezte:

- Ki az?

- Én volnék - mutatkozott be Gábor, - sofőrnek jelentkezem.

- Áhá - fordult hátra azonnal Szemere, - maga az? Nagyon rendes. Hát kérem szépen - kezdte és letette a könyvet a kezéből, - jelen pillanatban nincs még autónk, tehát sofőrre sincs szükségünk.

Gábor lesujtottan távozni akart. De a vezérigazgató megállította.

- De rövidesen lesz. Nem is egy, kettő. Szükségem van sofőrre.

Végignézett Gáboron:

- Maga tetszik nekem. Jóképű fickó. Bizalmam van magához. Eljönne hozzám?

Gábor reménykedni kezdett. Vaktában válaszolt.

- Hogyne, kérem. Akár rögtön.

Szemere papírt, ceruzát vett elő:

- Hát akkor - kezdte, - mi szükséges ahhoz, hogy szerződtessem. Kell mindenekelőtt: egy sofőrlakás, amit a pincében rendezünk be.

- Igen.

- Aztán egy sapka és szemüveg. A por ellen.

- Igen - motyogta Gábor gépiesen.

- Egy bőrkabát - folytatta a nagyságos úr, - meg fehér kesztyű.

- Igen - hagyta rá Gábor.

Szünet. Szemere számolni kezdett. Összeadott, kivont, osztott, szorozott.

- Rendben van, felfogadom - fejezte be a számolást. Megmondta a fizetést. Egyelőre csak ennyi, később majd többet kap.

Gábor ennyire sem számított.

- Elfogadom - felelte örömmel.

- Akkor hát - nyujtotta a kezét Szemere, - a szerződést megkötöttük. Akár rögtön is beállhat. Addig, míg a sofőrlakást berendezzük, majd a cselédséggel lakik. A fizetés máától kezdve jár.

Gábor ismét távozni akart. Utközben visszafordult.

- És mi lesz az autóval? - kérdezte.

- Ja, az autó? Tényleg erre nem is gondoltam, - állapította meg Szemere Alfréd. - Az is meglesz rövidesen. Csak bízza rám.

VII.

Szemere, de genere Schwarcz.

- Egy kéjlak - ujjongott Szemere Alfréd vezérigazgató úr, mikor végigszaladt az újonnan épült rózsadombi villa mind a hét termén.

- Egy kéjlak - mondta és nagyot csettintett nyelvével, ami a csöndes Szemlőhegyi út járókelői előtt ritkaságszámba ment.

A vezérigazgató egyedül volt a nagy lakásban. A felesége a városba ment bevásárolni. Csak a cselédség sürgölődött a földszinti konyhákban. Készülődtek a nagy ünnepi estre. Ma lesz a házszentelő. Ma avatják fel nagy vendégserег előtt a gyönyörű palotát.

Szemere olyan izgatott volt, mint amilyen csak egy nagy esemény előtt lehet az ember. Idegesen kémlelte a faliórát. Nemsokára szállingóznak már a vendégek és még nincs minden rendben. Lám, majd elfelejtette az aranyláncot... meg a gyűrűket. Óh Istenem. Még jó, hogy eszébe jutott. Így ni... milyen kellemetlensége lett volna.

Lassan mindent elintézett. A székeket is helyükre tőlt. Aztán felgyűrte a kabátgallérját és leszaladt a villa elé.

A névtábla ott ragyogott a kapu vasrácsán:

SZEMERE ALFRÉD

Helyes. Az arca kipirult az örömtől. Most már jöhetnek... És jöttek is. Illetve csak egy ember jött. Egy váratlan vendég. Minden külön értesítés helyett személyesen jelent meg.

- Hogy kerül maga ide, Veisz bácsi? - kérdezte tágranyílt szemekkel, kelletlenül a vezérigazgató, mikor meglátta a rosszkor jött vendéget.

- Hát csak úgy egyszerűen - felelte Veisz bácsi és a legnagyobb lelkingugalommal kényelembe helyezte magát. Rágyujtott a házigazda szalagos szivarjára, egy XIV. Lajos korabeli karosszékből elterpeszkedett és sűrű köhintések között folytatta:

- Olvasom a lapokban, hogy hát valami Szemere vezér tartja a ház... na, micsodáját? Ja... házavatását. Na, mondok magamban, ez a Szemere nem lehet más, mint az én Schwarcz Dolfi barátom gyereke, annak vitte fel az Isten úgy a sorsát. Hát kaptam magam és eljöttem. Gondoltam, szívesen fogsz látni...

- De... - hüledezett Szemere.

- No, tudom én azt - sietett megnyugtatni az atyai jóbarát, - hogy nem szívesen veszik a nagyurak az ilyen magamfajta ember barátságát, de neked nem kell egy szót sem szólanod, ismerem én a Schwarcz-fiúk szívét...

Veisz bácsin csakugyan meglátszott, hogy nem mindennapi szórakozásra készül. Felvette a bő ünnepi ruháját, amit még a milleniumi kiállításra csináltatott, a cugoscipőjét meg olyan fényesre suvickolta, hogy tükörnek is beillett volna. Csak a kemény gallérral nem volt megelégedve, mert a nyakkendő folyton kicsúszott alóla.

- Hej, Alfréd, Alfréd - csodálkozott Veisz bácsi, mikor körülnézett a gyönyörűséges ebédlőn. - De felvitte az Uristen a dolgot. Ha ezt az én Dolfi barátom megélhette volna... Vagy a Náci bácsi láthatná... úgy összeapsznák a kezeiket, hogy megrendülne az egész Rózsadomb.

A vezérigazgató kezdte únni a dolgot. Idejön egy ember, nem is jön: pottyán az égből és élete legszebb óráit megkeseríti.

Az öreg Veisz azonban nem akarta untatni. Sőt, ne mondják róla azt, hogy „unintelligens”. Majd fog ő beszélni. Ugye el tud ő szórakoztatni akármilyen nagy urat, ahogyan még a legműveltebb doktorok se tudnak. De csak akkor... ha akar. Most pedig akarni fog.

- Bizony, bizony - kezdte a szórakoztatást Veisz úr, - te már talán nem is tudod, ki az a Náci bácsi! A gazdag embereknek rossz az emlékezetük. Pedig nem szabad elfeledni az embernek a nagyapját, mert azért valahogy ő is hozzátartozik a mi életünkhöz. Ha ő nem lett volna, te se lettél volna. De ő volt, hát te is vagy. A Náci bácsi volt a te nagyapád. „Rosszízűnek” hívták mindenfelé a Schwarcz Ignácot. Fűszerüzlete volt a megboldogultnak és mindig savanyú ecetet árult. Így ragadt rá a „Rosszízű” név. De az öreg hasonlított is az ecetjéhez. Ő maga is kesernyés, rossz ember volt. Csak a fiait szerette; az Ármint meg az Adolfot. Nagy nyomorban élt Náci bácsi és nem sokat hagyott az ő gyerekeire. Mikor a halála közeledett, magához hívta gyerekeit és azt mondta:

- Ármint fiam, te kapod az üzletet; Adolf fiam, te kapod a házat.

Erre Adolf, a te apád azt mondta:

- Apám, én jobban szeretném az üzletet.

Ármint pedig:

- Apám, én meg a házat.

- Jól van - mondta a „Rosszízű”, - legyen meg a ti akaratotok. Továbbá Ármin kapja a zsakettet, Adolf a ferencjókát.

Ármin erre a ferencjókát kérte, Adolf meg a zsakettet.

- Jól van - mondta a „Rosszízű” - legyen meg a ti akaratotok. Végül Ármin kapja a cilindert, Adolf a puha kalapot.

Adolf erre a cilindert kérte, Ármin meg a puhát.

Ezt azonban már a „Rosszízű” nem bírta ki. Felugrott az ágyából és mint egy pulyka, olyan mérges lett:

- Adta vette kölkei! - ordított - én halok meg vagy ti? Én végrendelkezem vagy ti?

Ekkor Ármin kijelentette, hogy ő belenyugszik a cylinderbe. Adolf meg a puhába.

- Na, akkor nyugodtan meghalok - mondta Náci bácsi, - visszabujt az ágyba és meghalt.

Adolf már jobban vezette az üzletét. De pénze azért nem volt soha. Ráment a háztartásra. Nem csoda. Nagy volt a család. Veled együtt öt fia született: Árpád, Márton, Mór, Boldizsár és te, Alfréd.

Mondom, sok kellett a háztartásra, de azért ő megszerezte. Raffinált eszű gyerek volt a Dolfi. Egyszer bement a városba egy kereskedőhöz és azt mondta, hogy van neki száz darab libája, vegye meg „egyre-másra” egy forintért darabját. A kereskedő persze kapott az olcsó üzleten és megkötötték a szerződést. Hazamentek és Dolfi átadta a libákat. A pince ablakán dobta ki „egyre-másra”:

- Egy eleven, egy holt, egy eleven, egy holt...

A kereskedő meg mit tehetett volna mást, kifizette az ötven élő és az ötven holt libáért a száz forintot, ami pedig akkor summás összeg volt. Ilyeneket csinált az apád, de azért mikor meghalt, ő sem hagyott rátok pénzt. Négy koronája maradt mindössze, azért kijárta nektek a névmagyarosítást. Egy névmagyarosítás egy koronába került. Így lett a Schwarcz-fiúkból: Sashalmi Árpád, Szegő Márton, Sas Mór, Szemere Alfréd. Csak szegény Boldizsár maradt meg Schwarcznak. Rá már nem jutott egy korona sem. Tehetett arról a te apád, hogy csak négy koronája volt és ezzel szemben öt fia. Ugy-e nem?

A vezérigazgató minden percben az órát nézte. De azért már kezdte szívesen hallgatni Veisz bácsit. Hát nem csodálatos ennek a családnak a története? Hát még az övé? És most már örömet beszélgetett az öreggel.

- Most nézzen végig a termeken - kezdte Szemere, - ez a „Rosszízű” unokájáé. De ezt az én kezem és az én eszem munkájával értem el. Ez az enyém. Tudja maga, mikén mentem én keresztül? Én nem örököltem se telket, se házat. Engem tizenhárom éves koromban szélnek eresztettek. Három krajcárral a zsebemben, gyalog indultam Hajdu megyéből Budapest felé. És odajutottam. Kolportázással foglalkoztam először. Eleinte nem nagyon értettem a dolgot. A gazdám a kezembe nyomott egy csomó füzetet és azt mondta:

- Vigye ezeket és rakja ki a házak elé.

Én meg úgy, ahogy volt, elvittem a legközelebbi sarokra és leraktam az aszfaltra a sok füzetet. Odaraktam a házak elé. Kaptam is pofonokat. Tudniillik a gazdám úgy értette, hogy menjek házról-házra és minden ajtó elé tegyek egy füzetet. Másnap aztán ugyanoda be kell kopognom és rábeszélni a lakókat, hogy vásárolják meg a folytatást is.

Később ebbe is belejöttem. Csakhamar önállósítottam magamat. Aztán egy üzletből kettő lett. A kettőből három és így tovább. Meggazdagodtam. Eladtam az üzleteket és minden pénzemet

egy gyár építésébe dobtam. Nagy kockázat volt, de aki mer - az nyer. Ugy rendeztem be a gyárat, hogy mindent lehetett ott gyártani. Készítettem gombokat, skatulyát, cipőfűző-véget, kötelet, nadrágtartó-pótlékot, mindent, amire csak szükség lehet. És ma...

Csöngettek. Jött az első hivatalos vendég.

Szemere Alfréd karonfogta Veisz bácsit és levitte a konyhába. Megparancsolta a cselédeknek, hogy jó vacsorát tálaljanak neki.

A vezérigazgató úr még egy utolsó simítást végzett nyakkendőjén és rohant vendégét üdvözölni.

Ez a vendég egy volt iskolatársa, Szederjey István dr. közjegyző. Azután jöttek a többiek: Rajna, a tőzsdés, Schiller, a borkereskedő, Fehér, az úridivatárús, Barna, a droguista, dr. Sós, a háziorvos, Kelemen, a zongoraművész, Berkes doktor, az ügyvéd, Fekete, a részvénytársaság ügyvezető aligazgatója, a fivérei és még vagy harminc, mindenféle rangú, fajú, felekezetű és foglalkozású ember.

Kölcsönként inasok és ideiglenesen felvett nagyszámú szobalányok szolgálták fel a szendvicseket, likőröket, söröket, malagákat és madeirákat.

A szalón sarkában felállított szalónzenekar rázendített egy indulóra, aztán simmiket játszott és a közönség táncolt.

Pár perc szünet következett közben.

Szemere Alfréd a terem közepére állt és harsány hangon elkiáltotta magát:

- Tisztelt hölgyeim és uraim!
- Halljuk! Halljuk! - kiáltotta a vendégsereg.
- Most jön a meglepetés, tisztelt hölgyeim és uraim!

Az egyik szárnyas ajtó kinyílt és földigérő szőrös bundában, bár kinn egész szép meleg nap volt, fején lakkellenzős sapkában, kezén szarvasbőrkesztyűvel, belépett Orbán Gábor.

Szemere Alfréd fejét a közönség felé fordította, kezével pedig Orbánra mutatott és így szólt:

- A sofőröm!

Csak ennyit mondott.

Pillanatnyi csönd. A hölgyek ajkáról egy könnyed „ah!” szócska röppent el, a férfiak pedig tapsolni kezdtek. Mindenki tapsolt.

A sofőr csak állt lénia-egyenesen.

Szemere pedig jobbra-balra hajlongott és úgy köszönte meg a tapsot.

VIII.

Az úgynevezett éjjeli ülések.

Szemere Alfréd az egyik borús szeptemberi estén a szokottnál kissé melegebb búcsút vett feleségétől.

- Ne várj haza éjszakára - mondta és fáradtan, önfeláldozó arccal megcsókolta, - ma igazgatósági ülés van és lehet, hogy reggelig elhúzódik.

Beült az autóba és valami kellemes izgalom, furcsa remegés futott át testén. Észre sem vette Gábor elképedt arcát, csodálkozó tekintetét, mikor megmondta, hogy hova hajtson.

Már régen vágyott erre az estére. Napról-napra halasztotta. Most végre valóra válthatja ifjúkori álmát. Régi dalt dudorászott. Eszébe jutott, hogy zavart fiatal fővel, éhes gyomorral, hideg téli estéken, milyen reménytelenül ácsorgott egy mulató előtt. A szemközti kapumélyedés alól tágranyílt szemekkel bámulta a sok cifra, selymes ruhákba öltözött asszonyokat, az elegáns urakat, a hajlongó portást. Milyen kimondhatatlan vágyakozással nézte a kivilágított ablakokat, szűrölte a kiszűrődő halk muzsikát, hallgatta a táncolók ritmikus kopogását. Hányszor gondolt arra: csak egyszer... egyszer lennék gazdag ember...

És most útban van a mulató felé.

Mintha az ifjúsága jönne vissza... Szemere azokhoz az emberekhez tartozott, akik nem keresik a szerelmet. A vezérigazgatónak az okozott gyönyörűséget, ha fizetni tudott a szerelemért. És most, mikor duzzadt tárcával zsebében szállt ki autójából, úgy érezte magát, mint egy izmos, erős fiatal pásztorlegény, aki még a királykisasszonyt is meg tudja hódítani.

A vezérigazgató úr, mikor a rozoga falépcsőkön felért a mulatóhelyiségbe, csalódottan nézett körül. Sápadt, kiéhezett arcú emberkéek rohantak felé. Mindenfelől öldöklő, gyanús szemek meredtek rá. Nézték a finom ruháját, a vastag aranyóraláncát, ami ott fityegett mellényén, a csillogó briliánsgyűrűt, az ápolt kezét. Feltűnést keltett. Az asztalok mellől felkeltek a lányok és hozzá közeledtek.

Nem bírta tovább. Szaladt vissza. Mikor újra ott állt az autó mellett, megnyugodott. Megváltozott azóta talán? hogy kívülről bámulta a ragyogást, vagy többet várt volna az ifjúkori ábrándozástól? Mindegy, egy szín veszett el tarka életéből.

Az autót hazaküldte és megindult a sötét mellékucskákon keresztül az ívlámpák sorától megvilágított körút felé.

Egy uccakereszteződésnél valaki nevén szólította. Hátrafordult. Régi barátja, iskolatársa állt előtte: Csigély Ede. Most nem tudott örülni a találkozásnak. Pedig valaha nagyon szerette őt és ha talán máskor találkoznak, vége-hossza nem lett volna a régi emlékek föllelevenítésének. Kínosan kezdődött a beszélgetés. Csigély arra akarta rávenni barátját, hogy jöjjön vele fel az egyik kártya-klubba. De Szemere mentegetőzött, hogy így meg úgy, ő nem szokott kártyázni és utoljára máriást játszott, azon is temérdek pénzt veszített.

- Akkor - szólt Csigély, - gyérünk el a Kanári-barba. Majd meglátod, kellemesen töltjük el az éccakát. Olyan nők vannak ott... Nagyot cuppantott a nyelvével. Kedélyesen megveregette a vezérigazgató hátát.

- A Kanári-barba? - kérdezte Szemere és eszébe jutott, hogy úgylis hasonló helyre készült az este. - Oda már szívesebben mennék. Csak...

Többet már nem szólhatott. Csigély cipelte magával. Karonfogta és rohant vele. Szemere belenyugodott a sorsba. Most már imponált is neki Csigély barátsága. Hiszen sokat hallott róla. Ő már régen verejtékesen kereste meg a kenyerét, Csigély még mindig iskolába járt. Ismerte előkelő szüleit és azt is tudta róla, hogy főszolgabíró lett.

A többit nem tudta. Azt, hogy Csigély hogyan verte el a pénzét a kolozsvári Newyork-kávéházban a ferblin meg a makaón, hogyan ment tönkre, mikép került fel Pestre.

Pedig így volt, Csigély Edének ott kellett hagynia az állását. Pestre jött és itt is a kártyából élt. Minden klubban törzsvendég lett, ahol hazardjátékot talált. Az Országos Uri Klubban egyszer rajtacsípték, amint a mandzsettájából húzta ki a makaó kilencest. Egy raccsoló úr odajött hozzá és azt mondta:

- Vigyázz, kék! Mindent láttunk. Nem lesz bothány. De azért... vigyázz, kék!

Nem zárták ki, de nem is ült le senki vele játszani. Ettől kezdve egyre jobban csúszott lefelé. Mivel előkelő barátai voltak, a bartulajdonosok, a kártyaklubbok rávették, hogy vigyen hozzájuk pénzes vendégeket. „Slepper” lett. Minden vendég után díjat kapott, de annyiszor, ahányszor az illető vendég megjelent a klubban vagy a barban.

Most Szemere vezérigazgatót vitte a Kanári-barba. Szemere azt hitte, hogy a dzsentrivel megy, pedig a „slepper” vonszolta magával.

Megérkeztek a Kanári-barba. A barban minden olyan sárga volt, akár a kanári madár. Sárga transzparensok csalogatták a járóelőket, a portás sárga kalapját emelte meg a vendég előtt, a pincérek sárga frakkban durrogtatták a pezsgősüvegek dugóit és a barzongorista viccből sárga kesztyűben zongorázott.

Rosita Jenő, alacsony, kövér, frakkos úr, a bar tulajdonosa, mosolygós arccal üdvözölte őket:

- Kezicsókolom, méltóságos úr - köszöntötte Szemerét, - rég nem volt szerencsénk.

Nagyot hajolt a vezérigazgató előtt. Rosita Jenő értette a mesterségét. Különleges képessége nagyot fejlődött azalatt a harminckét év alatt, amit a pesti lokálokban eltöltött. Mint parkettáncos kezdte és mint táncmester folytatta. A táncosnők légióját nevelte. Kétféle fizetést kapott, mint parkettáncos és mint táncmester. A nők külön fizették, hogy előkelő barátait hozzájuk adressálja.

Hidegen és nagy számítással gyűjtötte a pénzt, amíg meg tudta vásárolni ezt az „előkelő” szórakozóhelyet.

- Jaj, jaj, hiába keresi már méltóságos úr a Ceciliát - fordult Szemere felé az igazgató, mikor látta, hogy körülnéz a lányok között, - hiába bizony, a Cecilia már rég eltűnt, mint ahogy eltűnik a délibáb is. Eltűntek és nincs utánpótlás. A Cecilia... a Lolla... az Adél meg a Pálma és a többiek...

Rosita Jenő zokogott. Meghalt azért, hogy régi lokálovagok és lokálprimadonnák nevét említhesse. Meghalt a múltért és azért, hogy egy kicsit zokoghasson.

A bartulajdonos híres ember volt. A költők sűrűn jártak oda. Egy kis álmodozószemű poéta, aki mindig ferdén hordja a fejét, emlegette csak úgy, hogy „az angyali Jenő”.

Szemere jól érezte magát. Bohókásan kacsintott a szomszéd asztalnál ülő szőke lány felé, a teste meg ritmikusan kísért a muzsikát. Tetszett neki a lány.

- Mondja - fordult Rosita felé, - hogy hívják azt a nőcskét - és a szomszéd asztalhoz mutatott.

- Az kérem - nyelt egyet a bartulajdonos és ünnepélyesen folytatta, - Hancy Mancsi előadó- és táncművész. Roppant tehetséges nő. Kolosszális! Fenomenális!

Rosita Jenő híres volt csálhatatlan szeméről. Első pillanatban felismerte a tehetséget. Nyilván most sem tévedett, mikor Hancy Manciról ilyen elismerőleg nyilatkozott. Hancy Mancsi valóban tehetséges volt. A lábszárai őzike finomságúak, a térdei formásak, az arcocskája bájos volt. Szóval, semmi sem hiányzott, ami az előadáshoz és a táncművészethez kell. Mindezekon kívül híres volt arról, hogy együttlében hat és fél üveg pezsgőt tudott elfogyasztani. Valamennyi kolleganőit egy fejhosszal verte. Illetve két és fél üveggel. A többiek ugyanis kevésbé voltak tehetségesek. Némelyik nem bírta tovább négy üvegnél.

- És - tudakozódott tovább a vezérigazgató, - mennyi pénzért lehet megvacsorázni egy ilyen nővel?

A tulajdonos úgy tett, mintha nem értette volna meg a kérdést és intett a Mancinak. A vezérigazgató elpirult.

A barátság Mancik és Szemere között megindult. Úgy kezdődött, hogy Mancik rendelt. És úgy folytatódott, hogy Mancik ismét rendelt. De Szemere ezeken a kicsinyességeken hamarosan túltette magát és boldogította a tudatát, hogy íme, most egy nővel van együtt, aki - nem a felesége.

- Mancika művésznő - kérdezte Szemere, mikor már szükségét érezte a beszélgetésnek, - mióta van itt?

- Két hónapja - felelte Mancik.

- Csak?

- És addig hol volt?

- Máshol.

- Igazán?

- Igazán.

Megint hallgattak. Mancik cocktailt rendelt - szalmával.

- Tudja, ki gyártja ezt a szalmát? - kérdezte újból Szemere.

- Kicsoda?

- Hát én.

- Maga? - nevetett Mancik.

- Igen, mi van ezen nevetni való? Én vagyok az „Első Magyar Szesz- És Szörpszívó Részvénytársaság” vezérigazgatója.

Mancik közelebb húzta a széket. A fejét Szemere vállára ejtette. Szemere hagyta.

Félőtkor Mancinak levelet hozott a pincér. Mancik kiment, elolvasta a levelet és Szemere hiába várta vissza. Romantikus lány volt, aki gyűlölte az éjszakai vendégeket, gyűlölte azokat, akik fizettek neki. Csak azokat szerette, akik délután beszéltek vele. Akik esetleg elvitték egy moziba, vagy kirándultak vele a Zugligetbe. Így hát Szemerét sem szerette.

IX.

Ha te úgy, én is úgy!

Szemeréné az első napokban sajnálta az urát. Szegény, alig jön haza fáradtan és kimerülten a napi munkából, máris sietve átöltözködik és rohan az igazgatósági ülésre. Sokszor délben is elmaradt, mert üzleti ügyekben súlyos tárgyalásokon és megbeszéléseken kellett megjelennie.

De nem azért vannak barátnők a világon, hogy Szemeréné ne tudja meg, mi rejlik a reggelig elhúzódó igazgatósági ülések és a komoly üzleti megbeszélések mögött. Szemeréné csak hamar megtudta, hogy az üzleti megbeszéléseken a vezérigazgató nem öreg, ráncoskéjú, cvikkeres bácsikkal tárgyal, hanem egy fitosorrú, bájos kis táncosnővel.

Utánajárt a dolognak és bebizonyosodott, hogy barátnői ez egyszer igazat mondtak, Szemeréné azonban nem csinált lármát, nem rendezett családi perpatvart, hanem mint okos asszony, csendesen tudomásul vette a dolgot.

Sőt, ezután még kedvesebb volt az urához, de titokban elhatározta, hogy kárpótolni fogja magát.

Szemerénéről még a barátnői is elismerték, hogy szép asszony. Fénylő fekete haja, melyet lányosan középen választott el, kiemelte testének harmatos fehérségét. Az arca mindig olyan rózsás volt, mint egy vidéki patikus feleségéé. Közepes magasságú, de formás, gömbölyded asszonyka volt Szemeréné, aki után a férfiak visszafordultak.

Tudta, hogy szép asszony és ez a tudat bizonyos közömbösséget kölcsönzött Szemerénének a férfiakkal szemben. Ez a közömbösség viszont titokzatossá, érdekessé tette.

Mikor meggyőződött férje hűtlenségéről, egy pillanatra sem gondolt arra, hogy elváljon urától. A férjét sohasem szerette. Összehozott, mesterkelt házasság volt az övék és nem is remélte, hogy valaha ilyen kényelemben, nagyúri életmódban lesz része. Mint felvilágosodott asszony, urában csak az eltartóját nézte és szentül meg volt győződve arról, hogy a férjnek csak egy kötelessége lehet: gondoskodni családjáról.

Egyszer Szemere így szólt a feleségéhez:

- Te szívem, jó volna, ha elmennél valahová egy kicsit üdülni. Adok rá pénzt. Utazz el, aranyom.

Szemeréné kapva-kapott az alkalmon.

- Hát bizony, rám férne egy kis pihenés. De messzire nem akarok menni.

- Ahová parancsolod. Talán föl a Svábhegyre?

- Az nagyon magas. Valami alacsonyabb helyre.

- Ajánlom a Margitszigetet.

- Na látod, az jó lesz.

És este kinn aludt Szemeréné a szigeten.

Másnap már a hallban vacsorázott.

A zsebkendőjét leejtette.

A szomszéd asztaltól felkelt egy fiatalember és a leejtett kendőt udvariasan felemelte.

Szemeréné rámosolygott.

- Köszönöm.

- Óh, kérem, nagyon szívesen, nagyságos asszonyom. Akár százszor is felemelem, ha úgy tetszik.

- Olyan kegyetlen már nem vagyok, hogy úgy megfáraszam.

- Oh, ez nem fáradtság, ha egy szép asszony zsebkendőjéért kell lehajolni.

- Én nem is vagyok olyan szép.

- Nem. Csak a legszebb asszony a szigeten. Bocsánat, Tolnai Tibor vagyok...

- Örvendek, Szemeréné. Foglaljon helyet. Igya meg itt a feketéjét. Maga is itt lakik a szállóban?

- Óh, igen. Nagyságos asszonyom, ugyebár, a 83-asban lakik?

- Igen.

- Én meg a 84-ben.

Egy pillanatig hallgattak mind a ketten.

A csendet Szemeréné törte meg:

- Szintén üdülni jött ki ide?

- Igen. Az idegeimet pihentetni. Meg egy kis szívbaj is kikergetett a szigetre.

- Szívbaj?

- Igen. Szerelmes voltam. Nagyon szerelmes. Egy kis táncosnőbe.

- No és?

- Nem jó az ilyesmibe belemerülni. A családom nem jó szemmel nézte ezt a barátságot. Az apám kifizette értem a penziót. Most le kell ülnöm a szobafogságot.

Tolnai Tibornak már másnap nagyon ízlett a szobafogság.

Szemeréné nem akart nagy feltűnést kelteni, kihozatta hát az autót a városból. Tolnai Tibort rávette, hogy inkább egy budai cukrászdában töltsék a délutánokat.

Tolnai Tibor erre az ajánlatra magában felszisszent. Zsebpénze nem volt cukrászda és egyéb társas célokra. Egy kis cukrászda, egy kis mozi, a sofőrnek minden nap borralaló. Sokra megy.

Tibor egy délelőtt besurrant a városba. Felkereste volt szerelmét. A kis táncosnőt. A Mancit. A Hancy Mancit. Mancinak nagyon jól ment. Gazdag barátja volt. Egy vezérigazgató. A Szemere vezérdirektor úr.

Tolnai Tibornak meg üres volt a zsebe. El is panaszkolta, hogy nem bírja a szigeti költséges mellékkiadásokat.

Manci pénzkölcsönt ajánlott fel.

És Tibor elfogadta.

Délután már ebből fizette a mozit és a cukrászdát.

A Szemere vezérigazgató úr pénzéből.

Nem baj.

Legalább a pénz a családban marad...

X.

Végzetes találkozás.

Egy estefelé a szigetről a pesti oldalra száguldott Szemeréné autója, amelyet Orbán Gábor vezetett. Az autóban Tibor is ott ült.

Ugy volt, hogy egy nagy körúti moziba mennek, ahol épp egy világhírű slágerfilmet adtak.

Az autó a Lipót-körútra ért és ekkor váratlan esemény történt.

Szemközt egy másik autó jött.

Ez még nem lett volna baj.

Hiszen autó épp elég száguld a pesti uccákon.

De ez az autó egészen különös autó volt.

Szemere Alfréd ült benne.

Igen ám, de Szemere Alfréd nem ült egyedül az autóban. Egy kis csinos hölgy húzódott meg jobbján. A csinos hölgy egy kis táncosnő volt, a Hancy Manci.

Szemerénének Szemerét észrevenni egy pillanat műve volt.

Szemere is észrevette Szemerénét.

Szemeréné azonban mást is észrevett.

Szemeréné észrevette Hancy Mancit.

Szemere viszont Tolnai Tibort pillantotta meg, akiről csak annyit látott, hogy egy jólfésült fiatalember.

Hancy Manci villámló szeme Tolnai Tibor felé cikázott.

Hancy Manci azt is észrevette, hogy Tibor nem ül egyedül az autóban, hanem egy csinos nővel.

Tibor viszont féltékenyen nézte a zsíros férfit a Manci autójában.

Hetvenkilométeres sebességgel rövid, alig két méter hosszúságú úton ennyi sok mindent észrevenni éppen elegendő.

Orbán Gábor érezte, hogy itt valami elektromos feszültség van a levegőben, az autót tehát gyorsan lekormányozta az úttest oldalára.

Az autó hirtelen reccsent egyet s a következő pillanatban egy konfliskocsi az elébe fogott gebével együtt többször megfordult a saját tengelye körül.

Az emberek az összeütközés láttára összeverődtek.

Szemeréné és társa gyorsan kiugrottak az automobilból.

XI.

A leszakadt sárhányó.

Szemeréné és barátja egy mellékuccában tűntek el, miután keresztülvágták magukat a kíváncsi néptömegben.

Gábor megvárta a rendőrt. Az fölírta a kocsis nevét és a sofőr nevét. A tanukat elkergette a bámészkodókkal együtt s miután nem volt kit kihallgatni, a noteszát zsebredugta és faképnél hagyta a konflist és az autót.

A konfliskocsis jó nagyokat káromkodott és valami olyasmit emlegetett, hogy neki rengeteg kára van, pedig kutyabaja nem történt a kocsijának, ellenben az automobil oldala összevissza karcolódott, sőt a sárhányója le is szakadt.

- Ezt a bűnjelet jó lesz eltüntetni - szólt magában Gábor és máris fordult be a Csáky uccába, ahol egy pincelejárat előtt megállította a gépkocsit.

A pincében műhely volt. Bádogosműhely. A pinceajtó felett a cégtábla:

Özv. BUCHSBAUMNÉ bádogos és szerelő műhelye
--

Gábor lement a pincébe.

Nagy kopácsolás hallatszott az egyik sarokból.

A bádogossegéd fel sem nézett, hatalmas kalapáccsal vert és formált egy pléhdarabot és úgy tett, mintha nem is hallotta volna, amikor megszólították:

- Gyors javításra lenne szükség.

A segéd tovább kopácsolt.

- Az automobilom fenn áll az uccán. Jöjjön fel, a sárhányót fel kell erősíteni és odaólmozni.

A segéd most sem nézett fel, csak a pince másik sarkába mutatott egyik ujjával és úgy mormogta:

- Tessék, ott a főnök, beszéljen vele.

Gábor arrafelé nézett a tágas pincében és látta, hogy a főnök egy pápaszemes, alacsony öreg-asszony.

Odament.

De nem tudott a főnökkel beszélni. Mert Buchsbaumné maga is beszélt. Sőt. Nem is beszélt, hanem egyenesen kiáltozott.

Előtte egy sovány fiatalember állt. Nem is volt fiatal ez az ember, mint inkább csak látszott annak. A haja őszes volt. Csak az arca tetszett fiatalosnak. A háta kissé hajlott volt. A füle pedig vörös.

Mert Buchsbaumné nagyon szidta őt.

- Nézze, Szabó úr - magyarázta az öregasszony, - én ezt a műtermet egy fényképésznek is kiadhattam volna.

- Szépen vette volna ki egy fényképész - jegyezte meg a Szabónak nevezett úr.

- Az a fényképész, aki a műtermet kivette volna, bizonyára nem magától kért volna előbb szakértői véleményt, hogy vajjon kivetheti-e.

- No jó, és tegyük föl, hogy kivette volna egy fényképész?

- Nem állnék itt úgy, mint ahogy most magával állok.

- Asszonyom, tegyen le a hiú ábrándozásokról. Fényképész nem vehette volna ki soha ezt a műteremnek nevezett micsodát, ahol én lakom. Mert gondolja meg, hogy a fényképészekhez kuncsaftok is szoktak járni, akiknek az a szokásuk, hogy lefényképeztetik magukat. Már most legyen szíves megmondani, hogy tegyük föl, miszerint egy fényképész kivette volna a műtermet, miként jutottak volna fel oda az üzletfelek?

Az öregasszony egy pillanatra elhallgatott s mert a feltett kérdésre nem tudott választ kitalálni, még dühösebben támadt a fiatalemberre:

- Most nem az a fontos, hogy a fényképészeti műterembe miként jártak volna fel a kuncsaftok, hanem az, hogy a műterem bérét minél hamarább kifizesse. Két hónapig vártam a pénzemre, tovább azonban nem várhatok.

- A jövő héten lesz pénzem.

- Nem várok a jövő hétig! Kidobálom a cókmókját! Megértette?

- Hát mit csináljak?

- Gondoskodjék arról, hogy legyen pénze mielőbb.

- Egyelőre még vacsorára valóm sincsen.
- A vacsora, az nem olyan fontos. Sokszor előfordul, hogy magam sem vacsorázom, de nem csinálok belőle nagy ügyet.
- Nem hát. De nekem ez nagy ügy. Mert ma még nem is ebédeltem.
- Biztosan jól bereggelizett valahol.
- Hacsak álmomban nem. Mert délig aludtam.
- No lássa, most kibujt a szeg a zsákból. Mondja, hogyan lehessen kifizetni a műterembért annak, aki délig alszik?
- Adjon nekem munkát, akkor fölkelek korán reggel.
- Miért nem megy el hivatalba?
- Mert én festőművész vagyok. Ha hivatalnok lennék, nem kellene a maga műterme. Alászolgája!

Az őszeshajú Szabó festőművész úr dühösen eltávozott.

Özvegy Buchsbaumné kifujta az orrát a zsebkendőjébe és csak azután állt szóba Orbánnal.

- Hát maga mit akar?
- Egy kis javítanivalót hoztam.
- Hol van?
- Itt, fönn a bejárat előtt.
- Hozza le.
- Nem lehet.
- Miért?
- Mert igen nagy. Nem férne be az ajtón.
- Mi az?
- Egy automobil.
- Mi történt vele?
- Leszakadt a sárhányója.

A műhely tulajdonosnője intett a segédnek, aki fölment az uccára és hozzáfogott az autó rendbehozatalához.

Mialatt a leszakadt sárhányót javították, Gábor azon gondolkodott, hogy milyen rossz dolga lehet egy olyan szegény piktornak, aki az özvegy Buchsbaumné műtermét bérli. Nem tud bért fizetni. És még nem is evett ma.

Jó szíve volt. És nagyon sajnálta a szegény piktort. Szeretett volna egy hentesüzletbe menni és mindenféle jót bevásárolni a szegény festő részére. De hátha meg találna sértődni. És el sem fogadná?

Közben arra gondolt, hogy mégis csak jó a dolga egy sofőrnek. Van lakása, kosztja, fizetése, autózhat, amennyi csak belé fér és még egy kis mellékes is akad.

Vajjon a szegény festők miért nem mennek el szintén sofőrnek?

XII. Az utolsó szalmaszál.

A Szabadság téren megkongatták a vészharangot.

Károgó hollók, fekete fellegek gyülekeztek az égen.

A tőzsdén papírok, a negyedik emeletekről kétségbeesett tőzsdések zuhantak lefelé.

Akik másoknak csináltak kötéseket, most önmagukat kötötték fel.

Szemere Alfréd egy szép napon riadtan futott haza. Egyenesen a felesége szobájába rohant.

- Gyűrűket gyorsan lehúzni az ujjról! Butonokat kisedni a fülekből! Nagy baj van! El kell adni mindent! Ki kell fizetni papírjaimat! Zuhanunk! Esünk!

- És pont az én ékszereimmel kezdted?

- Hát mivel kezdjem?

És repültek az ékszerek az ékszerészhez vissza.

Egy hét múlva Szemere ismét hazarohant.

- Szedjétek föl a szőnyegeket! Göngyöljétek össze az összes perzsákat! Nagy baj van! Holnap kasszanap!

És eltűntek a parkettról a drága perzsák.

A következő héten megint hazafutott Szemere.

- Eladtam a szalónberendezést és az úriszobát! A szekrényekből szedjétek ki a holmit, mert rögtön jönnek a bútorokért. Nagy égés van.

Szemeréné szemrehányólag jegyezte meg:

- Te képes vagy és még a háztetőt is eladod a fejünk felett.

Szemere lemondólag legyintett:

- Már rég el van adva a villa.

- Kinek?

- Szamóczay ügyvéd vette meg, egy színésznő megbízásából.

Közben bejött Gábor, a sofőr.

És szólt:

- Kérem, vezérigazgató úr, eljöttek a két autóért.

- Kik? - kérdezte kétségbeesve Szemeréné.

- Az új tulajdonosai.

- Alfréd! Te eladtad az autókat?

- Sajnos.

- Engem meg sem kérdeztél?

- Hát kérdeztek a papírok téged, mielőtt esni kezdtek volna, hogy szabad-e zuhanniok?

- Na, jól nézünk ki. Holnap már mehetünk ki a gyárba, az éjjeli őr lakásába és ott lakhatunk.

- Az éjjeli őr lakásába nem mehetünk.

- Miért?
  - Mert az éjjeli őr már nem lakik ott, hanem egy gyári tűzoltó a feleségével.
  - Miféle gyári tűzoltó?
  - Hát akit az új tulajdonos állított oda a gyár tűzbiztonságára vigyázni.
  - Új tulajdonos?
  - Igen.
  - Miféle?
  - Hát aki megvette tőlem a gyárat és átalakította zsebkendőgyárrá.
  - Nem értelek.
  - Nézd kérlek, én elég értelmesen beszélek. A szesz- és szörpszívószalma-gyár nem mehet, mert mindenki leégett. Koktejt már nem iszik senki. Szalmaszál, amivel a koktejt szívják, nem kell senkinek. Most csak zsebkendő kell, amibe kiki belesírja az ő nagy bánatát. Ezért lett a szalmaszálgyár helyén zsebkendőgyár.
  - Szóval, tönkrementünk?
  - Mi az, hogy mentünk? Száguldtunk! Tönkrerepültünk!
  - És mi lesz a sofőrrel?
  - A sofőrrel? Mingyárt... Gábor! Gábor!
- A kiáltásra előjött Orbán Gábor.
- Mi tetszik? - kérdezte.
  - Gábor... maga elmehet... el van bocsátva...
- Gábor ottmaradt.
- Szemere pedig Pestre rohant gyalog. Izzadtan leült egy kávéházba. Limonádét rendelt szalmaszállal.
- Sajátgyártmányú szalma volt a pohár mellett.
- Ez volt az utolsó szalmaszál, amelybe Szemere Alfréd belekapaszkodott...

XIII.

A szegény festő szerencséje.

Orbán Gábor nagyon dühös volt, hogy elcsapták az állásából.

Nem azért mérgelődött, hogy munkanélkülivé lett, hanem azon, hogy manapság már nem szabad semmire számítani, semmire építeni.

Azon a boldog koron már túl vagyunk, amikor az ember nyolckor reggel felkelt, kilenckor hivatalt vállalt és tízre már kiszámította, hogy húsz év múlva mennyi hozományt adhat a lányának és évenként mennyi pénz jut tengeri nyaralásra. Azelőtt voltak emberek, akik előre pontosan kiszámították, hogy tizenegy év múlva február 9-ikén este nyolc órakor a pályaudvar jobbkülső harmadik vágányáról fognak ide és ide elutazni.

Ma már azt sem mondhatjuk meg a cselédünknek előző nap este, hogy másnap délben mi legyen az ebéd.

Ki hitte volna, hogy a hatalmas tekintélyű Szemere vezérigazgató, a megingathatatlan pénzkapacitás ilyen rövid idő alatt még koldusbotra sem juthatott, mert már annyi pénze nem maradt, amiből botot vásárolhatott volna magának.

El is határozta Orbán Gábor, hogy többé az életben nem megy olyan helyre, ahol tönkre-mehetnek.

Csak olyan helyre megy ezután, ahol rosszabbul semmi körülmények közt nem mehet a gazdájának, csak jobban.

De vajjon hol talál ilyen gazdát?

Gondolkodni kezdett.

És eszébe jutott a szegény festő, aki ott lakik a Csáky uccában, az özvegy Buchsbaumné bádogosműhelye felett és akinek annyi pénze sem szokott lenni, hogy nemreggelizés után ebéd nélkül maradván, vacsorát vehetne magának.

- Mi lenne, ha én most ehhez a szegény piktorhoz szegődnék sofőrnek? - tette fel magának a kérdést Orbán Gábor.

Majdnem hangosan nevetett a Margithídon, amikor átjött Budáról Pestre és már indult is a Csáky ucca felé.

Ott, ahol a bádogosműhely volt, bement a házfelügyelőhöz.

- Egy piktor urat keresek, aki itt lakik a házban.

A házmester nevetett.

- Nem a házban lakik az.

- Hát hol?

- A padláson. A Szabó András urat tetszik, ugyebár, keresni?

- Azt.

- Hát az egy kicsit bajos, hozzá feljutni.

- Hogy-hogy?

- Nagyon magasan lakik. Lift nem jár.

- Életbevágóan fontos ügyben keresem.

- Életbevágó ügy? Az más. Mingyárt odaadom önnek a padláskulcsot.

Azzal egy kulcscsomót adott át.

- Tudniillik, neki saját kulcsa van a padláshoz. A háziúr kivételesen megengedte. Persze, lámpát égetnie, vagy cigarettázni nem szabad ott fönn. Ez a hosszú kulcs a padlásba való, ahogy be tetszik nyitni, tessék a gerendák közt balra menni egyenesen és aztán jobbra fordulni. A végén meg tetszik találni a festő urat.

Orbán Gábor fölment öt emeletet és még húsz lépcsőt. Benyitott a padlásra és elindult tapogatózva a jelzett úton.

A műtermet sehogy sem találta meg. Léces, elkülönített padlásrészek sorakoztak egymás mellé.

Egyszerre csak megütötte fülét egy rekedt férfihang:

- Ki az?

- Szabó András festőművész urat keresem.

- Erre tessék jönni!

És kinyílt egy léces ajtó.

Orbán Gábor belépett a „műterembe”.

Csak olyan padlásrész volt ez is, mint a többi. Egy nagy padlásablak világította be. Az ablak üveggel volt befödve. Benn egy vaságy és egy festőállvány adott ennek a furcsa helyiségnek műteremjellegét. Azelőtt Buchsbaumék bádoglemezraktára volt ez a hely, de hogy a bádogos-mester felesége özvegyi sorba jutott, kiadta a padlást „műteremnek”, mert a magasba nem tudott felkapaszkodni rossz lábai miatt.

- Orbán Gábor vagyok - mutatkozott be a piktornak udvariasan a sofőr.

- Miben lehetek szolgálatára?

- Azt szeretném megtudni a nagyságos úrtól, hogy nincs-e szüksége sofőrre?

A piktör felkacagott.

Még a könnyei is kipotyogtak, úgy nevetett. Amint ott állt hiányos öltözetben, az oldalát fogta, hogy ki ne szakadjon.

- Miért tetszik nevetni? Komolyan kérdeztem.

- Ugy látszik, uram, ön nincs tisztában azzal, hogy kivel van dolga - szólt a piktör és visszabújt az ágyba a paplan alá.

- Teljesen tisztában vagyok vele - felelte Orbán Gábor és sofőrsapkáját jókedvűen forgatta a kezében.

- Ön tréfát űz velem. Bizonyosan valamelyik huncut kollégám biztatta fel. Ezért ugyan kár volt ilyen magasra másznia.

- Nem gondolom, hogy hiába jöttem volna fel ide. Én még soha életemben fölösleges utat nem tettem. Figyelmeztetem előre is, hogy ellenkeznie nem szabad. Ne ijedjen meg, nem vagyok őrült. Teljesen józan fővel beszélek. Ön egy letört ember. Szegényebb a templom egerénél. Azért jöttem ide. Ön az az ember Pesten, akinek rosszabbul nem mehet, csak jobban. Már pedig, ha önnek csak jobban mehet, akkor idővel autója is lehet. Viszont, ha autója lehet, akkor kell hogy egy sofőrje is legyen. Nos, művész úr, a sofőr már megvan. Most már csak autó kell. És az autónak meg kell lenni!

A művész kiugrott az ágyból. És egyenesen a sofőr nyakába ugrott.

- Csakugyan? - kiáltotta lelkendezve.

- Meg mernék rá esküdni.

- És nem mondaná meg, kedves sofőr úr, hogy ma, miután még nem reggeliztem, hol fogok ebédelni?

- Előbb legyünk tisztában a címzésekkel. Egyelőre nem vagyok sofőr „úr”, hanem egyszerűen csak sofőr, az ön sofőrje, akit Gábornak kell szólítania. Ön viszont nekem egyszerűen csak nagyságos úr.

- Kérem, Gábor, legyen úgy, ahogyan parancsolja.

- Pardon, parancsolni csak nagyságos uram parancsol. Ami pedig az ebédet illeti, nagyságos uram, egyelőre lemegyünk egy kávéházba és ott szépen meg fogunk reggelizni.

- Reggelizni fogunk? Óh! Rögtön felöltözöm.

És a festő már ki is ugrott az ágyból.

- Bolond ez az ember - gondolta magában, mialatt ruhadarabjait magára kapkodta, - de ez nem tesz semmit. Fő az, hogy reggelizni fogok.

Miközben készen volt az öltözködéssel, fontoskodva ránézett a sofőrré.

- Kérem, Gábor, azt tanácsolnám, hogy másszunk ki itt az ablakon, a háztetőn, át a kémények mellett levő korlátokban kapaszkodva, kényelmesen átjutunk a szomszéd ház padlására, amelynek ajtaja állandóan nyitva szokott lenni.

- Miért akar arra menni?

- Napok óta arra járok, mert a lakásadónőm, a vérszopó Buchsbaumné a lépcsőházban leleszkedik állandóan a műterem béréért.

- No és?

- No és ez rém kellemetlen.

- Majd én elintézem. Csak jöjjön bátran velem.

Becsukták maguk mögött a padlásajtót és lefelé indultak a lépcsőn.

A pápaszemes, alacsony öregasszony csakugyan ott leleszkedett a lépcsőházban.

- Na, végre! Megcsíptem magát, Szabó úr! - rikácsolta az öregasszony.

A festő egész testében remegni kezdett.

Gábor észrevette ezt, előrelépett és erélyesen rászólt az öregasszonyra:

- Kérem, asszonyom, ezennel felszólítom, hogy a művész urat hagyja békén. Ön miatt képtelen dolgozni. Ön ezzel a hiábavaló leleszkedéssel egész életét tönkreteszi. Asszonyom, önnek nem az a célja, hogy a lakója életét tönkretegye, hanem az, hogy a pénzét mielőbb megkap hassa. Nos, egypár hétig tessék türelemmel lenni!

- Egypár hétig?

- Egypár hónapot is mondhattam volna. Örüljön, hogy ilyen rövid terminust szabtam!

- Kérem. Mégis, hány hétig várjak?

- Legalább három hétig - mondta flegmatikusan Gábor.

- De aztán biztosan meglesz a pénz?

- Meg.

- Akkor várok. De három hét múlva...

A többi már nem hallgatta meg, mert Gábor karonfogta és kivonszolta a kapun a piktort, akinek szemmeláthatólag nagy kő esett le a szívéből.

Bementek egy kávéházba.

Reggelizni!

A szegény piktornak majdnem könny csordult ki a szeméből. A kávé illatát magába szívta. Egészen megrészegült tőle. Nem látott, nem hallott. Csak félálomban hallgatta, amint a mellette ülő sofőr halkán megkérdezte:

- Milyen cigarettát szokott szívni?

- Drámától föl - Szfinkszig, mindenfélét.

- Főúr! Szfinkszet kérek! - kocogott a poháron a sofőr.
- Óh, dehogy...
- Nagyságos úr, ezután Szfinkszet tetszik szívni állandóan...

XIV. A goromba szállodás.

Orbán Gábor szemmeláthatólag gyönyörködött a szegény festő reggelizésében. Élvezte ennek a különös teremtménynek (hisz a bohémok mind oly különös lények!) gondtalan elmerülését egy közönséges reggeli elfogyasztásában.

Ahogy cigarettára gyújtott!

Ahogy a lapot kézbevette!

Ahogy keresztbetette a lábát és ügyet sem vetve a mellette ülő sofőrre, a politikától kezdve a Színház és Művészet rovatig minden sort elolvasott!

Valóságos angyal volt ez a piktör!

A festő letette az ujságot és egy kicsit összerezsent, amikor a mellette ülő sofőrre pillantott. Előbb még ragyogó szeme mintha megüvegesedett volna. Látszott rajta, hogy az előbb még egy más világba ringatta magát, míg most eszébe jutott a rideg való, hogy egy fityingje sincs, ellenben ki van szolgáltatva ennek a vadidegen férfinak, akiről tulajdonképpen azt sem tudja, hogy kicsoda, micsoda és mit akar tőle.

- A művész úr kész a reggelivel?

- Igen.

- Na, akkor most beszéljessünk arról, hogy mi lesz velünk. A percek múlnak és nekünk most minden másodperc pénzt jelent. Én az ön sofőrje vagyok és nem akarom az állásomat elveszteni. Miből fog a művész úr engem fizetni?

- Ember! Ön tisztára örült. Annyi keresetem sincs, hogy egy fél sofőrt eltarthassak. Örülnék, ha magamnak lenne annyi, amennyi egy fél sofőrnek kell.

- Művész úr, ön megelégedik arról, hogy én már szerződöttem sofőrje vagyok. El kell tartania engem. Megértette?

- De miből? - kérdezte ijedten a festő.

- Hát festő ön?

- Igen.

- Szóval, fest?

- Igen.

- És miért fest?

- Azért, mert, hogy... hogy is mondjam csak...

- Nem tudja?

- De igen. Azért festek, mert a festőművészet szép dolog.

- Tud szépet festeni?

- Azt mondják, tehetséges vagyok.
  - És mit szoktak csinálni a festők a képeikkel?
  - Eladják.
  - A művész úrnak vannak kész képei?
  - Nincsenek.
  - Hát nem fest?
  - De igen. Azonban már egy éve nem volt pemzli a kezemben.
  - Miért?
  - Ennek nagy története van.
  - Mégis?
  - Elment a kedvem a festéstől.
  - Miért?
  - Mert van tizennégy gyönyörű kész képem.
  - Hol?
  - Az a baj, hogy sehol. Van, de nincs. Nincs, de mégis olyan, hogy van.
  - Ezt nem értem.
  - Tessék jól idefigyelni. Ezelőtt egy évvel én az Aranytorony Szállodában laktam. Ott festettem egy szép világos szobában. Festegettem, festegettem, egyszer csak egy délután, amikor megint haza akartam menni, hogy festeni fogok, a portás azt mondta, hogy kedves művész úr, ön nem mehet fel többé a szobájába.
  - Miért?
  - A számla miatt. Tetszik tudni, hetekig nem fizettem szállodaszámlát, csak festettem.
  - Hát nem tudta, hogy fizetni kell a szobáért?
  - Nem. Mert az úgy van, hogy amikor festek, akkor nem gondolok semmire, csak a festésre, a művészetre. Ebből aztán nagy baj lett. Lezárták a szobám, illetve kirámoltak belőle mindent, elpakkolták tizennégy darab festményemet, két rend ruhámat, fehérneműimet és be sem eresztettek többé a kapun. Azt mondták, hogy a holmijaimat addig nem adják ki, amíg a számlámat el nem rendezem.
  - Gyerünk azonnal a szállodába!
- Orbán Gábor fizetett és mindketten elindultak az Aranytoronyba.
- A szálloda előtt Szabó András, a festő, hirtelen megállt.
- Nem merek bemenni.
  - Miért?
  - Szégyellem magam.
  - No, majd bemegyek én. A művész úr csak várjon idekinn.
- És Orbán Gábor bement.
- Hol a szálloda tulajdonosa? - kérdezte a portást.

- Arra, ott a folyosó végén, az irodában.

Orbán bekopogott.

- Jó napot. Szabó András festőművész holmijáért jöttem.

- Mingyárt előkeresem a számlát. Szép, hogy egyszer már idedugja valaki az orrát.

- Nézze, szállodás úr, velem ilyen hangon ne beszéljen! Én nem szoktam az orromat sehová odadugni.

- Előbb a számlát kifizetni!

- Nem fizetem!

- Akkor nincs holmi, nincs poggyász!

Orbán betette a nyitott ajtót.

- Követelem, hogy a festőművész úr poggyászát és minden holmiját azonnal adja ki!

- Amíg nincs kifizetve, addig nem adom.

- Nézze, vigyázzon magára! Ugy fejbekólintom mingyárt, hogy attól koldul!

És már meg is mutatta az öklét.

- De kérem!

- Semmi kérem! És azonkívül, hogy egy nyaklevest kaphat, olyan pört akasztok a nyakába kegyednek, hogy rámegy az egész szállodája.

- Miért?

- Mert mégis csak aljasság, hogy egy világhírű festőművész egy esztendő óta nem tud érvényesülni ön miatt!

- Ugyan?

- Igen! Mert ön alávaló és galád módon eldugta, elzárta a világ elől ennek a tehetséges piktor-nak remekműveit. Ahelyett, hogy pártolta volna a művészetet, vett volna egy képet a művész úrtól, hogy abból kitelt volna a számlája...

- Bocsánat, én nem tudtam, hogy azok a lépek...

- Szégyen gyalázat! - vágott szavába Orbán, - igenis, azok a képek művészi alkotások. Mit szólna hozzá, ha a művészettörténetben olvasná magáról a megdöbbentő fejezetet, hogy élt itt Pesten egy durvalelkű szállodás, aki egy isteni tehetségű festőművész alkotásait dohos pinceraktárba zárta, hogy a szegény piktor éhen forduljon fel...

- A számla miatt történt.

- A számla miatt? Tetszett volna tárlatot rendezni a szálloda halljában! Nyomorult! Műveletlen! Barbár! Tudja-e, hogy ezért magát egy kulturállamban, azonfelül, hogy kártérítés fejében dobra vernék a hoteljét, meg is lincselnék?

- Kérem, ne tessék úgy kiabálni, rögtön kiadom a holmikat.

- Az nem elég!

- Hát?

- Azonnal bocsánatot fog kérni a művész úrtól! Megértette?

Orbán Gábor kiment és behozta a remegő piktort.

A szállodás is remegett.

- Bocsánat, kedves művész úr, hogy visszatartottam a holmijait. Rögtön kiadom őket. Miért nem is tetszett már hamarabb idefáradni?

Egy londiner már cipelte elő a képeket és koffereket.

A szállodás megnézegette a képeket.

- Igazán nem tudtam, hogy ezek ilyen remek festmények. Nem kaphatnék egyet belőlük?

- Óh, boldogan - feleli a festő.

- Természetesen, ha megfelelő árat kapunk érte - igazította ki a sofőr.

A szállodás tárcájába nyúlt és a forgalomban levő legnagyobb bankjegyet felmutatta:

- Elég lesz?

Orbán megnézte a szép bankjegyet és a tizennégy kép közül a szállodásnak odaadta érte a legcsúnyábbat.

Mikor kinn voltak az uccán, a boldogságtól majdnem pityergő piktor ezt rebegte:

- Most már kezdem hinni, hogy ha így megy, nemsokára autóm lesz...

XV.

A primadonna portréja.

A sok cók mókkal tanácstalanul álltak az uccán.

Konflist fogadtak.

- Hova lehetne vinni ezeket a képeket?

- Egy műkereskedőhöz.

- Nos, menjünk.

A festő bement a címet és a konflis megállt a műkereskedés előtt. A festő kiválasztott négy képet és bement.

- Én egy félóra múlva ide visszajövök - szólt a sofőr és a konflissal továbbhajtott.

- Ezek azok a rég festett képek - magyarázta a műkereskedőnek a piktor, - amelyekről már oly sokat beszéltem önnek.

A műkereskedő feltette cvikkerét és futólag megnézte a négy képet. Csak úgy lopva tekintett rájuk. De azért jól megnézte. Aztán az irodája felé indult.

- Rögtön jövök - mondta, - addig foglaljon helyet.

A műkereskedő bevonult az üvegfallal elkerített irodakalitkájába, ott valami írásfélébe merült és közben kitekingetett. A piktor arcát figyelte, amely nem volt valami megnyugtató.

Tudniillik, egy műkereskedőnek csak akkor megnyugtató a piktor arca, ha az be van esve, ha a szemei idegesen és éhesen nézdegélnek jobbra-balra.

Ehelyett a piktor nyugodtan ült a széken és jóízűen fujdogálta a füstöt maga elé.

A műkereskedő emiatt negyedóráig mérgeződött odabenn az üvegezett irodában, aztán bosszúsán kijött és még egyszer megnézte a négy képet.

- Nnnna! Nnnnem nnnagyon mondhatnám, hogy most egyáltalán szükségem lenne újabb képanyagra.

- Nnnna - utánozta Szabó András a műkereskedőt, - én pedig nnnem nnnagyon mondhatnám, hogy egyáltalán muszáj volna eladnom őket.

- Hát akkor minek hozta ide?

- Csak úgy. Kíváncsiságból. Hadd lássa egy szakértő is.

- Nincs szükségem újabb raktártöltelére.

Ebben a pillanatban tülkölve állt meg egy automobil a műkereskedés előtt.

Orbán Gábor lépett be az ajtón. Illedelmesen leemelte sofőrsapkáját. Kezén sárga szarvasbőr-kesztyű volt. Haptákba vágta magát a festő előtt.

- Nagyságos úr, tessék jönni.

- Ki ez az ember? - kérdezte csodálkozva a műkereskedő.

És Szabó András a legnagyobb nyugalommal felelte:

- A sofőröm...

Pillanatnyi csönd.

A műkereskedőnek elakadt a lélekzete.

- Nos? Lesz üzlet? Vagy nem lesz üzlet? - kérdezte Szabó András.

A kereskedő lehajolt és fölemelte az egyik képet.

- Ezt mégis megvenném - mondta.

- Jó szeme van - jegyezte meg a sofőr, - pont a legjobbat választotta ki.

A festő bátorságot kapott.

- Pont az az egy az, amelyet nem adhatok.

- Miért?

- Mert a másik három hozzátartozik.

Tíz perc sem telt bele és az alku megvolt.

Ropogós bankjegyek vándoroltak a szegény piktör zsebébe.

A műkereskedő az autóig kísért a piktort, mint egy főherceget.

A sofőr szalutált. A gépkocsi megindult.

- Legyen máskor is szerencsém! - kiáltotta a kereskedő az automobilnak.

Mert a képeket sem a piktortól vette meg a műkereskedő, hanem a sárgakesztyűs sofőrjétől, meg a sötétre lakkozott autójától... A műkereskedők és a kiadók ilyenek a művészekkel szemben...

Szabó András azt hitte, hogy mindez csak álom.

Az autó belsejében találta a tíz képét és a szállodából kihozott régi, kedves holmijait, amelyek két bőröndbe voltak csomagolva.

A gépkocsi kéjesen száguldott vele.

A Margithíd budai hídfőjét is elhagyták, amikor az autó hirtelen megállt és Orbán leugrott a bakról.

Beszólt a kocsí belsejébe:

- Kérem, művész úr, ez még nem az ön autója. Egy tönkrement textilesé. Egyik hitelezője lefoglaltatta és rám bízta, hogy vigyem garázsba. Egyelőre szabadon használhatjuk, csak benzin és gumi kell hozzá. Lakásunk egyelőre még nincs. De az is lesz. Most pedig, ha megengedi, én megyek el a holmijaimért...

A sofőr ismét visszaült a kormánykerék mellé és a rózsadombi serpentinemelkedőn, a Zárda uccán át, a Szemlőhegyi útra hajtottak.

A gépkocsi megállt a volt Szemere-villa előtt. A népszerű primadonna épp akkor jött le a villa lépcsőin.

Megállította a sofőrt, aki a hátsó sofőrlakás felé igyekezett.

- Hová megy?

Orbán Gábor mélyen megemelte sapkáját.

- Nagyságos művésznő, Orbán Gábor vagyok, a Szemeréék volt sofőrje. Itthagytam poggyászmért jöttem.

- Maga most kinek a sofőrje?

- A nagyságos Szabó András festőművész úré - felelte Orbán és az autó felé mutatott.

- Milyen ember az új gazdája? - kérdezte kíváncsian a primadonna.

- Óh, nagyon aranyos ember! Igazi gyémántszívű bohém - felelte lelkendezve a sofőr.

A primadonna intett Orbánnak, hogy menjen és szedje össze a holmijait a sofőrlakásban, ő maga pedig az autó felé indult és bekukkantott a kocsi belsejébe.

- Legyen szerencsém, művész úr - mondta bájosan mosolyogva és felnyitotta az ajtót.

A festő pirulva lépett ki a kocsiból és udvariasan bemutatkozott.

A művésznő beinvitálta.

- Jöjjön, igyon egy pohárka konyakot, amíg a sofőrje összeszedi a holmiját.

A keleti kényelemmel berendezett villában majdnem tátva maradt a piktör szája.

Perzsákba süppedt a láb és a falakat nagynevű festők képei díszítették.

A bútorok egy fejedelmi ízlésre valló egyéniség tervei szerint készültek.

A művésznő vagyont kapott fellépéseiért, de egészen bizonyos, hogy az a bőkezűség, amely a villa belső berendezéséből kiáradt, nem a primadonna retiküljéből került ki.

Suttogva beszéltek arról szeltében-hosszában, hogy a művésznő már korábban férjhez ment egy dúsgazdag mágnáshoz, de ezt a házasságot ügyesen eltitkolta úgy a mágnás, mint a primadonna, aki nem tudott megválni a színpadtól és az arisztokratacsalád ősi hagyományaira való tekintettel az esküvőt úgy tartották meg, hogy senki ne tudjon róla.

Budapesten sok ilyen furcsa házasság van.

- Ugy-e, csodálkozik, hogy mennyi művészmunka található lakásomban? - kérdezte a primadonna.

- A képektől, szobroktól egészen el vagyok ragadtatva - felelte Szabó András.

- Szenvedélyes művészbárát vagyok. Nincs tárlat, amelyet meg ne néznék. Mondja, maga, ugy-e, a fiatalabb festőgenerációhoz tartozik? Mintha már hallottam is volna a nevét...

- Igen. A művésznő hallhatta. Én voltam az, aki legutóbb éles harcot indítottam a régies iskola klikkje ellen. Az újságok írtak is rólam.

- Ah, igen, igen. Most már emlékszem. Kedves művész úr, épp a közelmúlt napokban határoztam el, hogy megfestetem valakivel a portrémát. Édesanyámnak lesz a születése napja a jövő hónapban. A portrémát szántam ajándéknak. Ajánljon valakit.

Szabó András mélyen meghajolt.

- Van szerencsém magamat ajánlani mély tisztelettel.

- Nagyon örvendek. De előre figyelmeztetem, hogy sok baja lesz velem. Türelmetlen, ideges és szeszélyes modell vagyok. Az ülést nem bírom idegekkel.

- Tőlem ugyan táncolhat is közben a művésznő. Vagy zongorázhat. Esetleg ülhet a fürdőkádban, vagy manikűröztetheti magát. A festőállványomat kell csak ide-odátolni. Nálam az arc megfigyelése a fontos. Minél változatosabb formákat mutat az arc, annál jobban kihozom a karaktert.

- És mibe fog kerülni a portré?

- Azt bizony nem tudom előre megmondani. Attól függ, mennyi munkám lesz vele. Békében egy olyan piktornak, mint én vagyok, ezer aranykoronát fizettek.

- Ezer aranykorona az annyi, mint kétszáz dollár. Ezt már a színigazgatókkal való tárgyalások során megtanultam. Nem is olyan sok. És mikor kezdhetnék?

- Akár már holnap is.

- Tizenegykor délelőtt. Próbám úgy sincs holnap. Megfelel az idő?

- Ahogy parancsolja a művésznő.

- Most pedig engedje meg, hogy felajánljak ötven dollár előleget.

- Óh...

- Tudniillik én sem dolgozom előleg nélkül...

A művésznő egy kis szekrénykéhez ment és kihúzott az egyik fiókból két darab húsz- és egy tízdolláros bankjegyet és kecses kézmozdulattal átnyújtotta a festőnek.

Ebben a pillanatban két csinos, fiatal hölgy lépett a fogadószobába.

- Barátnőim. Kardosné, Rónáné - mutatta be a hölgyeket a primadonna.

Két tipikus lipótvárosi asszony volt. Afféle kapaszkodófajta dámák, akiknek hízeleg az, hogy híres primadonna a barátnőjük.

- Mi történt itt? Valami kis dollárüzletet láttam - szólt pajkosan Rónáné.

- Óh, nem sibolás - a művész úr le fog festeni. Előleget adtam a portréra.

- Fessen le engem is - fordult most Kardosné a piktor felé.

A primadonna közbevágott:

- Pardon, előbb az én portrémát fogja elkészíteni. És különben a művész úr nagyon drága.

- S ha még oly drága is. Nekem egy portré kell!

- Háromszáz dollár...

A primadonna pajkosan hunyorított a piktor felé. Ezt az intést nem vette észre a két asszony. Ez olyan intés volt, amilyennel egyik művész a másik művész iránt érzett pártfogó rokonszenvét szokta kifejezni.

- Háromszáz dollár? Rendben van. Rámával, vagy ráma nélkül? - kérdezte Kardosné.

- Ahogy tetszik - felelte a festő mosolyogva, mert már hozzá volt szokva az újjgazdagok illetén kérdéseire.

- Szóval, prezentbe kapom a rámat?

És látszott, hogy Kardosné örül a remekül sikerült alkunak.

- Ha a művésznő portréjával készen leszek, teszem tiszteletemet.

- Irja fel a címemet. Délibáb ucca huszonöt. Saját ház. Harapós farkaskutya van. Előbb tessék csöngetni a kapusnak. Aztán, ha jó lesz a kép, az én révemen annyi kuncsaftot kaphat, hogy majd csak győzze a munkát. Az egész Lipótváros és Andrassy úti villanegyed magánál fog dolgoztatni.

- Végtelen hálára kötelez a nagyságos asszony.

- Méltóságos, méltóságos - igazította ki a festőt Rónáné, - Kardosné ugyanis kormányfőtanácsos neje.

Szabó András most a primadonna felé fordult:

- Szóval, holnap délelőtt tizenegykor...

- Legyen szerencsém.

- Kezüket csókolom, hölgyeim...

A festő mélyen meghajolt mindhármuk felé és eltávozott.

A kapuban ott állt a türelmetlen sofőr.

- Kedves Gábor, hajtson a műtermembe! Magára bízom egy elegáns műteremnek a föld alól való gyors előteremtését. Ön az egész jövőmet megalapozta. Ilyen a szegény ember szerencséje. Egyik nap éhen hal a másik napon a paradicsom közepén támad fel... Csóttól hull a szerencse felém. Én azt hiszem, hogy maga nem is sofőr, hanem személyesen a Belzebúb.

Orbán Gábor csak mosolygott. Felült a kormány mellé és elindította a gépet, amely vígan szaladt le a Rózsadombról.

XVI.

Akinek nehéz feljutni az autójára.

A Fészek előtt két úr beszélget.

A Fészek a festők klubja.

Két műkereskedő épp most jött ki a kapun. Ők beszélgetnek. Az egyik az, akit már egyszer volt alkalmunk láthatni. A másik egy pofaszakállas, közismert képuzsorás.

Azt mondja az egyik:

- Látja ott azt a nagy, négyülékes autót?

- Melyiket?

- Azt a nagy lila autót.
- Látom.
- Tudja kié az?
- Nos?
- Az a Szabó Andrásé.
- Szép kocsi.
- Meghiszem azt. Tudja-e, kié volt?
- Valami nagyon gazdag emberé lehetett.
- A Kézművesbank vezérigazgatójáé.
- Aki megszökött?
- Azé. Szabó András vette meg a családtól. Részletre. De már ki is fizette az árát egészen.
- Miből?
- Hogy miből? Tudja maga, hogy mit keres ez a piktor? A nők megalondultak és mind vele festetik le magukat.
- Csodálom. Vannak jobb portréfestők is.
- De azok nem járnak a saját autójukon.
- Mondok én magának valamit.
- Nos, halljuk.
- Álljunk össze és rendezzünk egy portrékiállítást Szabó András eddigi arcképeiből.
- Gondolja, hogy jó üzlet lesz?
- Egyelőre nem. Hiszen csak költségünk lenne rá. A képeket nem lehet eladni, mert a tulajdonosoktól kellene kölcsönkérni a kiállítás tartamára, de maga a kiállítás részünkre nagy előnnyel járna, ha sikerülne a festővel szerződést kötni, hogy a jövő évben bennünket jogosít fel tárlata megrendezésével és a képek eladásával. Most nagy reklámot csinálnánk már előre is a jövő évi kiállításnak a mostani portrékiállítással.
- Nem rossz gondolat.

Ebben a pillanatban egy elegáns úr lépett ki a klub kapuján.

A két műkereskedő nagyot köszönt.

Szabó András volt, a híressé lett festőművész.

A nagy lila autó odagördült a kapu elé.

Szabó András könnyedén megbiccentette fejét a két nagyotköszönő műkereskedő felé és beszállt a kocsiba.

Az egyik műkereskedő mélabúsan jegyezte meg:

- Ez az az úr, akinek nehéz dolog az autójára felkapaszkodni.

És a két kereskedő hallgatagon indult el gyalog a Kertész uccán.

A lila autó elszáguldott. Piros hátsó lámpája elveszett az Erzsébet körút esti ködjében.

XVII. Naplemente az erdőben...

- Mici, küldje be hozzám a sofőrt - szólt egy délelőtti reggelizés közben Szabó András, aki nehéz selyempizsamában ült egy kis gömbölyű, terített asztal mellett.

Kisvártatva kinyílt az ajtó és belépett a sofőr. Alázatosan állt meg a szoba közepén.

- Parancsoljon, művész úr.

- Gábor, szomorú hírt kell közölnöm magával.

- Tessék mondani.

- Ma reggel elküldtem az utolsó részletet. Az autót teljesen kifizettem.

- Bravó!

- Az automobil egészen az enyém.

- Hála Istennek.

- Azonban, ahogy számadásaimat és az autótartással járó költségvetést átnéztem, sajnos, arra a szomorú tapasztalatra jutottam, hogy sofőrt nem tarthatok. Ne haragudjék, de el kell magát bocsátanom a szolgálatból.

Orbán Gábornak előbb fejébe szaladt a vér, aztán az egész vérkészlet gyorsan lefutott a lábába. Előbb elhalványodott az arca, azután elzöldült.

Szabó András, a pizsamás festőművész, felhörpintette teáját, mialatt félszemmellel odasandított Orbán Gábor szintjátzó arca felé.

Orbán Gábor hirtelen ezt gondolta magában:

- Hálátlan kutya, most elbocsátasz. Amikorára kész embert csináltam belőled.

Nem szöhetett tovább gondolatait, mert a festőművész folytatta mondókáját:

- Az autót elvezetem most már magam is.

- És én mehetek a pokolba - gondolta magában a sofőr.

- Önre, mint sofőrré, nincs tovább szükségem - szólt ismét a kínos hallgatás után Szabó András.

Ismét egy percnyi csönd volt.

Ezalatt Orbán Gábor mélyen lehorgasztotta a fejét, hogy a szemében megjelent két fájdalmas könnycsepp ne lássék.

A sofőr nagyot sóhajtott.

Szabó András felkelt az asztaltól.

Odalépett a sofőrhöz.

Szánakozón végignézett rajta.

Aztán szívből kacagni kezdett.

Mikor kinevette magát, gyorsan a sofőr nyakába ugrott, átölelte Orbán Gábor markáns fejét és magához vonva, dédelgetve így szólt hozzá:

- De nagy marha, de nagy gyerek maga! Hát elhitte, hogy elcsapom magát?

- El én!

- Hát persze, hogy elcsapom! Most azonnal mars ki a szobámból! És kinn az előszobában tegye le a sofőrsapkáját, hogy ne lássam többé sem a fején, sem a kezében! Maga nem sofőr többé! Hanem az én drága, egyetlen, hűséges barátom, az én gyámolítóm, az én második apám! Kezitsókolom!

A festőművész most hirtelen lehajolt és mielőtt Orbán Gábor ezt megakadályozhatta volna, megcsókolta a benzinszagú férfikezet, amelyre két forró könnycsepp is hullott hirtelen.

A művész könnye. Két meleg, igazgyöngy...

És Szabó András zokogni kezdett.

Orbán Gábor is sírt.

Egymás nyakába borult a két bolond férfi és úgy sírta ki magát istenigazába!

A végén pedig nevettek egy nagyot.

Leültek szépen az asztalhoz és végigmulatták az egész csodálatos karriér történetét a Schwarcz-család felcsúszásától kezdve a Szemere vezérigazgató csúfos letöréséig és a sofőr furcsa bosszújáig... hogy egy koldusból autótulajdonost fog csinálni...

- Kedves Gábor, nincs senkim a világon, csak te. Téged akarlak megkérni arra, engedd meg, hogy megnősüljek.

Orbán Gábor felnevetett.

- Tőlem kérded? Hát hiszen tehetsz, amit akarsz.

- Pardon, eddig még mindig az történt, amit te akartál. Te akartad, hogy keresetem legyen. És lett keresetem. Akartad, hogy automobilom legyen és lett. Azt azonban nem tudom, hogy vajjon feleséget akarsz-e nekem?

- Ez az egy, amit nem tudok számodra szerezni. Ez már nehéz dolog.

- Nekem van egy régi szép szerelmem.

- Nos? Miért nem veszed el?

- Elvenném. Én nagyon szeretem őt. S talán ő is kedvel engem. De házasságunknak egy kis akadálya van.

- És mi az?

- Nagyon nagy akadály.

- A szerelem nem ismer akadályokat.

- De ez a szerelem igen.

- Nem értem.

- Meg fogod mingyárt érteni. Majd elmondom az előzményeket.

- Nagyon érdekel.

- Másfél évvel ezelőtt erősen nekifeküdtem a tájképfestésnek és gyakran elbarangoltam a távol vidékekre is, ha utazásra egy kis pénzt gyűjtöttem. Akkoriban elég jól ment a festés mint üzlet. Egyszer egy szép erdőrészletet akartam lefesteni. Sok erdős vidéket összejártam, de megfelelő tájat e célra nem találtam. Egyszer aztán eljutottam egy kedves kis faluba. Zöldkútra...

Orbán Gábor összerezszent.

A festő továbbfolytatta.

- Itt festettem meg azt a képemet, aminek azt a címet adtam, hogy „Naplemente az erdőben...” Ezt a képet ki is állítottam a Fiatalok Tárlatán és a kultuszminisztérium vette meg. Szóval, miközben a képet festettem az erdőszélen egy szeptemberi alkonyaton, hirtelen észrevettem, hogy egy gyönyörű fiatal nő áll a hátam mögött, aki észrevétlenül került oda, mialatt munkámba voltam merülve. Illedelmesen köszöntem. És bemutatkoztam. Ő is megmondta a nevét. Kaszaházy Piroska... a zöldkúti postáskisasszony...

Orbán Gábor elsápadt.

A festő továbbfolytatta:

- Mondanom sem kell, hogy belészerettem. Azóta folyton leveleket írunk egymásnak. Most legutóbb egy szép hosszú levélben meg is kértem a kezét. Tegnap hozta meg válaszát a posta. Olvasd el, a levelet odaadom.

Orbán Gábor reszkető kézzel nyúlt a levél után. Szívdobogva olvasta:

„Kedves Művészem!

Megkaptam szép levelét. Válaszom rövid. Szívesen nyujtanám kezem magának, de nem lehet. Esztendőkkel ezelőtt, közvetlen a háború kitörése előtt a kezem másnak ígértem. Becsületes nő vagyok. Nem akarom ígéretemet megszegni. A férfi, akinek kezem ígértem, hadbavonult. Később orosz fogságba esett mint főhadnagy. Azóta nem is hallottam hírt felőle. Ha tudnám, hogy nem kellek neki, ha tudnám, hogy meghalt, feloldva érezném magam ígéretem alól. De így! Sajnos, egyelőre nemet kell mondanom. Ne haragudjék rám ezért. Ha teheti, felejtse el

Piroskáját.”

Orbán Gábor a levél elolvasása után idegesen felugrott. Kezét a festő vállára tette és így szólt:

- Azonnal le fogsz utazni Zöldkútra és megmondod Piroskának, hogy ígérete alól fel van mentve.

- De ezt nem tehetem. Volt vőlegényének felmentése szükséges ehhez.

- Megvan. Én vagyok az.

- Kicsoda?

- Orbán Gábor volt főhadnagy... szibériai orosz fogoly...

Most a piktor lett halálsápadt.

- Te... te vagy a Piroska... vőlegénye?...

Orbán Gábor megsimogatta a festőművész sápadt arcát.

- No, ne ess úgy kétségbe! Mingyárt meg fogsz nyugodni. Ez a drámai fordulat mindkettőnk boldogságát jelenti.

- Beszélj, az istenért!

- Hát idehallgass! Én a szibériai fogságban megnősültem...

- És hol a feleséged?

- Otthagytam. Nem mertem magammal hozni. Egyrészt azért, mert előbb biztos egzisztenciát akartam magamnak teremteni, hogy hitvesemet és kis gyermekemet itthon gondtalanul eltart-hassam, másrészt Piroska iránt lelkiismeretfurdalást éreztem és előbb az ő bocsánatát akartam

kérni, de nem volt bátorságom a szeme elé kerülni... Óh, mily boldogság most nékem, hogy a sors különös és jótékony intézkedése folytán ilyen szépen nyert megoldást minden. Még ma táviratozok az én drága Szonjámért...

- Én pedig máris rohanok az én Piroskámért. Hol egy menetrend?...

XVIII. Négy és egy fél boldog ember.

Három hét múlva Szabó Andrásné, született Kaszaházy Piroska, a híres festőművész neje így szólt Orbán Gáborhoz:

- No lássa, Gabi, maga igazán egy rettenetes ember!

- De miért, Piroska?

- Hát mondja, van magának szíve? Azt a szegény asszonyt ennyi ideig otthagyt a nagy bizonytalanságban, messzi Oroszországban, annak is a legtávolibb sarkában! Ki tudja, miket gondolhatott maga felől? Hát szabad volt ezt tenni?

- Ne haragudjék, Piroska. Igazán csak maga miatt volt... Nem mertem a maga szeme elé kerülni...

- Ez ostobaság volt. Vagyok én olyan okos és felvilágosodott nő, hogy egyszeriben mindent megértettem volna. Én csak hálás lehetek Szonjának. Aki a rabság poklát elviselhetővé tette a maga számára. Az Isten aranyozza meg érte a jóságos lelkét és érző szívét...

Orbán Gábor megragadta Piroska kezét és könnyekkel és csókokkal halmozta el.

Két hónap múlva a keleti pályaudvaron izgatottan sétált a perronon három ember. Orbán Gábor, Szabó András, a festő és Piroska, a felesége.

Idegesen nézték az órát és mindhármuk szíve megdobbant, amikor végre a jelzőharang megszólalt és a sinek ködös távolában feltűnt a közeledő gyorsvonat fekete körvonala.

A vonat befutott a pályaudvar üvegcsarnokába.

Piroska látta meg elsőnek az orosz asszonyt. Elébe rohant a vonat lépcsőjéhez és levonszolta. Átölelte, össze-visszacsókolta. A kis Maximot az apja emelte le.

Szonja nem tudta első pillanatban, hogy ki lehet ez a nő, aki úgy csókolja, mintha a testvére lenne, de az asszonyok nemzetközi ösztönével megérezte, hogy ez a szeretet igaz szeretet és ő is visszaadta a meleg ölelést Piroskának.

Amikor kiértek az érkezési oldal főkapujához, a két férfi közt valóságos versengés indult meg, hogy ki fogja az autót vezetni.

Végül is a festő ugrott a kormányhoz. Mellette Piroska foglalt helyet. És hátul, a nagy, kényelmes üléseken Gábor, Szonja és a kis Maxim telepedtek le.

Az autó elindult.

Amikor a Rákóczi útra értek, a járdáról egy férfi köszönt fel az automobil utasai felé. A köszönést Orbán Gábor sajnálkozó megilletődéssel fogadta.

Szemere Alfréd volt a köszönő férfi. A volt vezérigazgató, aki csodálkozva nézett az automobil után...

S az autó eltűnt.

Négy és fél boldog embert vitt száguldva magával.

A kis Maxim tudniillik csak félnek számít...

VÉGE.

Bolondok háza.

ELSŐ FEJEZET.

A Városligetben a Pesti Varieté nézőterén leghátul egy asztalnál idegesen kopogtatták az asztalt.

- Parancsol? - kérdezte a fáradtan odasiető pincér.

- Hányszor zörögjek? Kérek egy pohár szódavizet.

- Pista, még egy pohár szódavizet ennek az úrnak. Gyorsan!

A pincér szólítására előugrott Pista, a térdig érő pikkolófiú és vitte a szódát a hátulsó asztalhoz az ideges úrnak.

Az ideges úr egyszerű szürke ruhában, nagy hassal, aranycvikkerrel és őszülő pofaszakállal ült a széken. Egyetlen kortyra megitta a szódavizet.

- Ki lehet ez az öreg smucig? - kérdezte egy pincér a másiktól.

- Hagyd kérlek, bizonyosan egy öreg pitiáner. Lehet, hogy ő a sóhivatalban az irattáros.

Az öreg úr persze mitsem sejtett abból, hogy micsoda diskurzust folytatnak róla a pincérek. Szemeiből a harag és a düh szikrázott. Ezzel a haragos tekintettel mereven nézett egy fix pont felé.

Az elsőemeleti páholyok egyikét kémlelte szigorúan szűrös pillantásaival.

A páholyban mosolygós arcú fiatalember ült. Szemében kacéran csillogott monoklija és ujjai között aranyvégű egyiptomi cigarettát tartott hanyagul. Előtte az asztalon pezsgős vödör, melyből vastagszájú pezsgősüveg kandikált elő.

Az ideges úr még egyszer kopogtatott.

- Pincér!

- Parancsol!

- Mondja csak, ki az a hölgy odafönn az emeleti páholyban?

- Az a hölgy ottan? Az a hölgy kérem szépen egy olyan izé, hogy is mondjam csak, egy olyan nő.

- Nézze kedves barátom, itt adok magának öt koronát. Távozzék asztalomtól és öt percen belül tudja meg, hogy kicsoda az a nő.

- Igenis, kremalássan.

Azzal a pincér sarkon fordult és kisvártatva visszajött.

- Megvan kérem. Az a nő kremalássan annak a fiatalembernek, aki mellette ül, a barátnője. Kedvese, szeretője, metressze, ahogy tetszik. Minden este együtt van vele. A hölgyet Hajnal-kának hívják. Jelenleg tizennyolc esztendő.

- Mit tud róla még?

- Aztán még azt is tudom róla, hogy nagyon szeretik egymást és az a bizonyos fiatalember nemsokára el fogja venni feleségül.

- El fogja venni feleségül? Borzalom. El fogja venni fe-le-sé-gül. Nohát ez hallatlan.

- Aztán még azt is tudom kremalássan arról a nőről, hogy azelőtt frizérnő volt.
- Mi volt?
- Frizérnő volt.
- Hm. Rettenetes. Frizérnő volt azelőtt.
- Parancsol még egyebet is tudni?
- Igen. Kérem, mondjon el mindent.
- Nohát, azt is megmondhatom, hogy az a fiatalember nem más, mint...
- Elég! Az a fiatalember nem más, mint az én fiam! Adja ide a kabátomat!

MÁSODIK FEJEZET.

Az öreg Pekunyec csak nagysokára tudott elaludni. Kolmizóvasakkal álmodott, melyeket egy sovány kísértet tartott a kezeiben. A kolmizóvasak felgöndörítették a fia haját. A kolmizóvasak rémesen csattogtak.

Olyan nagy volt a csattogás, hogy Pekunyec bácsi fölébredt. Hirtelen kinyitotta a szemeit és a szobalányt látta maga előtt.

- Nagyságos úr, tessék fölkelni, mert késő van.

Pekunyec fölkel, megmosakodott, felöltözködött és a dolgozószobájában megreggelizett. A lapokat végigfutotta és ezekből értesült arról, hogy egyik sorsjegyét ötvenezer koronával kihúzták, valamint azt is megtudta, hogy erdélyi birtokán petróleumforrást fedeztek fel.

E pillanatban kopogtattak az ajtón.

- Szabad!

Pekunyec Ervin lépett a dolgozószobába. Az öreg Pekunyec fia. A „szép fiú”, ahogy őt az éjszakai világban nevezték.

- Jóreggelt, apám!
  - Jóreggelt.
  - Nagy ügyben jöttem.
  - Nos?
  - Kérlek szépen, adj kölcsön ötven koronát. Elsején visszaadom.
  - Nézd kérlek, kedves fiam, én nem adok neked ötven koronát. Én ötszáz koronát adok neked mostan.
  - De papa, mi lelt téged? Csak nem gondolod komolyan?
  - De a legkomolyabban mondom. Sőt, hogy meggyőződjél róla, mennyire igaz az, amit mondtam, nesze, itt az ötszáz korona.
- Ervin zsebregyúrta a pénzt és megkérdezte:
- Mit csináljak ezzel az ötszáz koronával?
  - Tégy vele, amit akarsz. Ha úgy tetszik, még ma elköltheted az egészet.
  - Papa, te túlságosan nagylelkű vagy.

- Igen, nagylelkű vagyok, mert szívességre akarlak kérni.
  - Parancsolj velem.
  - Holnap össze fogsz csomagolni és nagybátyáddal együtt Norvégiába utazol.
  - Ezt nem tehetem.
  - Miért?
  - Mert most semmi kedvem sincs az utazásra. Én itt akarok maradni Pesten.
  - Tudom, hogy miért akarsz ittmaradni. Amiatt a bizonyos Hajnalka nevű hölgyike miatt.
  - Papa, ne sértegsd, az tisztességes leány!
  - Mit leány? Wiheiszt leány? Frizérnő! Jobb lesz, ha azzal az ötszáz koronával, amit az elébb neked adtam, végkielégíted őt és az ilyen számár viszonyokkal egyszer s mindenkorra felhagysz.
  - Papa, beszüntetem a társalgást. Ajánlom magamat!
- Ervin dühösen csapta be az ajtót maga után. Az öreg Pekunyec utánakiáltott:
- Add vissza az ötszáz koronámat!
- A fiatal Pekunyec azonban ezt már valószínűleg nem hallotta, mert a pénzzel nem jött vissza.
- Pekunyec Simon jóideig csóváltgatta a fejét, aztán hirtelen elhatározással felemelte a telefon kagylóját és bemondott egy számot.
- Halló, ki beszél?
  - Itt a Nagy Szanatórium és ott?
  - Itt Pekunyec Simon.
  - Mi tetszik?
  - Ki van a telefontól?
  - Kergevics igazgató.
  - Ugy? Igazgató úr személyesen beszél? Kérem, kedves igazgató úr, legyen szíves, küldjön nekem egy árjegyzéket.
  - Mire vonatkozólag?
  - A fiamat szeretném becsuktatni.
  - Óh, kéremalásson, olcsón fogom számítani.

HARMADIK FEJEZET.

Pekunyec dolgozószobájának ajtaján kopogtattak.

- Lehet!

Sovány, magas úriember lépett be, kezében egy kis füzet.

- Kérem szépen, én a Nagy Szanatóriumból jövök és az igazgató úr parancsára elhoztam az árjegyzéket.

Árjegyzék.

Elszállítás:	<i>Aranykoronában</i>
Kocsi a szanatóriumból.....	K 25.-
Kocsi vissza.....	K 40.-
Két ápoló.....	K 30.-
Kényszerzubbony.....	K 17.-
Orvosi díj.....	K 20.-
Hangfogó (hogy ne ordítson).....	K 12.-
Dombory heccmester.....	K 500.-
<hr/>	
Összesen:	K 644.-

Napi ellátás:	
Egyablakos rácsos udvari szoba.....	K 12.-
Reggeli, ebéd, vacsora.....	K 6.-
Világítás.....	K 3.-
Elsötétítés.....	K 1.50
Fűtés.....	K 2.-
Hűtés.....	K 3.60
<hr/>	
Összesen:	K 28.10

Pekunyec Simon átfutotta az árjegyzéket és elszörnyülködve így kiáltott fel:

- Mi az, hogy Dombory heccmester ötszáz korona?
- Ez kérem a legolcsóbb árszabás. Másoknak sokkal drágább. Dombory úrnak tulajdonképpen nyolcszáz korona járna.
- De kicsoda az a Dombory úr?
- Az kérem a szanatóriumban a legfontosabb személyiség.
- És mi a hivatása ennek az úrnak?
- Dombory Richárd úr a heccmester nálunk. A szanatórium őt küldi ki az áldozat felbőszítésére. Az ő feladata az, hogy a házbeliek előtt az áldozatot dühöngő örültnek tüntesse föl. Mert ugyebár épp ésszel senkit sem lehet a tébolydába zárni? Legalább is azt a látszatot kell kelteni, hogy a szanatóriumba internált ember tényleg megőrült. Tetszik már érteni, kedves Pekunyec úr?
- Értem, értem. Adjon ide egy megrendelő-ívet, hadd írom alá.
- Tessék parancsolni.

Délután négy órakor az öreg Pekunyec eltávozott hazulról, mert a lakásban megjelent a kis köpcös Dombory Richárd heccmester hosszú, vastag fekete bajuszával és két méter hosszú nádipalcájával.

A heccmester leült a dolgozószobában levő pamlagon és várakozó álláspontra helyezkedett. Kevéssel félöt után kinyílt az ajtó és Pekunyec Ervin lépett be. A heccmester mozdulatlanul ült tovább a helyén.

- Kicsoda ön? - kérdezte meglepetve a fiatal Pekunyec.

A heccmester erre fölkelt és anélkül, hogy egy szót is szólna, hosszú nádpálcája végével bele-nyúlt a fiatal Pekunyec jobboldali orrlyukába.

Ennek se kellett több. Fölkapott egy széket és teljes erővel Dombory úr felé hajította, aki azonban ügyes macskaugrással kitért az ütés elől. A repülő szék ellenben nekivágódott az ablaknak, amelynek üvegtáblái csörömpölve törtek össze. Ervin magánkívül ordította:

- Gazember! Orcátlan bitang! Takarodjék ki a lakásból, mert megölöm!

Az üvegcsörömpölésre és ordításra két markos legény rohant a szobába. Pekunyec Ervint megfogták, zubbonyba bujtatták és levitték a kapuban várakozó kocsira.

A folyosón természetesen az egész háznép összegyűlt és részvevően tárgyalták az esetet.

- A Pekunyec fia megőrült. Szegény!

NEGYPEDIK FEJEZET.

Pekunyec Ervin benn volt a szanatóriumban. Sötét zárkába tették. Reggelire kis csokoládét, ebédre ötfogásos ételt, vacsorára friss sültet kapott. Egyiptomi cigarettával is bőven ellátták, sőt bort is annyit kaphatott, amennyit akart.

A harmadik napon Pekunyec Ervin megkérte az ápolókat, hogy vezessék az igazgató elé. Az ápolók teljesítették a kívánságát és bevitték a szanatórium igazgatójához.

- Nézze, kedves igazgató úr - mondta nyugodtan Pekunyec, - ön nagyon jól tudja, hogy én teljesen épelméjű vagyok.

- Minden közveszélyes örült ezt szokta mondani - vágott közbe nyersen az igazgató.

- Most ne vicceljen, kedves igazgató úr. Ne féljen, nem azt kérem öntől, hogy bocsásson szabadon. Én úgyis szentül meg vagyok győződve, hogy legalább két esztendeig el leszek itt zárva. Mindössze az ellen van egy kis kifogásom, hogy sötét kamrában tartanak, holott erre ezidőszerint semmi szükség nincsen. Most még szép idők járnak és én nagyon szeretném nappalaimat a szanatórium árnyas kertjében eltölteni. Leülnék egy padra és regényeket olvasgatnék, vagy pedig sétálnék. Azt hiszem, ez elég ártatlan mulatság a magam részéről és önnek kedves igazgató úr ezt meg kell engednie.

- Miért nem szólt hamarabb? - mondta erre az igazgató nyájasan. - Ön máris kedve szerint cselekedhetik.

Pekunyec Ervin e perctől kezdve szabadon sétálgathatott a Nagy Szanatórium parkjában. A park majdnem három holdnyi területet foglalt el. Köröskörül rendkívül magas kőkerítéssel volt körülvéve.

Érdekes, hogy e szanatóriumban nemcsak épeszű emberek, de közveszélyes örültek is részesültek ápolásban. A szanatórium legkülöncebb örültjei közé egy Liliomvölgyi István nevű színművész tartozott, akit a szanatóriumban röviden „*Napoleon*” néven ismertek.

Az örült színésznek az volt a mániája, hogy Napoleonnak képzelte magát. Sokszor órák hosszáig összefont karokkal és büszkén fölvetett fejjel állt a szanatórium parkjának valamelyik fája alatt. A szerencsétlen ember akkor vesztette el az eszét, midőn a Fővárosi Színházban egy Napoleon című darabot akartak adni. A címszerepet Liliomvölgyinek osztották ki, aki óriási ambícióval készült a premiérre. A bemutató előadás előtt néhány nappal azonban a

címszerepet elvette tőle az igazgató és másnak osztotta ki. A mellőzés annyira lesújtotta a művészt, hogy megőrült. Barátai erre közkölségen a Nagy Szanatóriumban helyezték el.

Liliomvölgyi Istvánnak néha világos percek is voltak és ilyenkor értelmesen tudott mindenkivel társalogni.

Egy ilyen világos percében ismerkedett meg vele Pekunyec Ervin.

- Te is örült vagy? - kérdezte a színész.

- Dehogyan vagyok. Épeszű vagyok, csak hogy az apám bezárattott ide, mert egy szegény leányt szerettem.

- Ki az apád?

- Pekunyec Simon.

- Az az uzsorás? Hiszen én őt jól ismerem. No, majd megtaníttuk a vén lóköttöt. Ez mégis csak disznóság. Hm, hm.

Liliomvölgyi aztán annyira felmérgeződött ezen, hogy megint dühöngeni kezdett és félrevonult, hogy napoleoni pózba vágassa magát.

ÖTÖDIK FEJEZET.

Körülbelül már két hete lehetett odabenn a szanatóriumban Pekunyec Ervin. Kezdte únni odabenn az életét. Egy szép napon megszólított a fák alatt egy nyugalmazott őrnagyot, akit gazdag felesége záratott be a szanatóriumba, mert nagyon költekezett és attól tartott, hogy ha ez tovább is így tart, nyakára hág az egész vagyonnak.

- Mondja csak, őrnagy úr - kérdezte Ervin - ön nem gondolkozott már azon, hogy miképpen lehetne innen, ebből a nyomorúságos börtönből kiszabadulni?

- Dehogyan nem gondolkoztam. Már sokszor nézegettem a falakat, hogy miképpen lehetne keresztülmászni rajtuk. De ne adj Isten, hogy egy létrát lehetne itt a közelben találni.

- Szóval, nem lehet semmit tenni.

- Nem bizony. Már sokan sok mindent megpróbáltak, de teljesen hiába. Amióta ez a nyomorult szanatórium fennáll, még sohasem esett meg, hogy valaki kiszökhett volna.

Pekunyec Ervin leverten hagyta faképnél az őrnagyot és magányosan sétálgatott a park elhagyatott részein. Azon gondolkodott, hogy milyen jó volna künn lenni ebből a börtönből és találkozni kedvesével, Hajnalkával.

A fiúnak hirtelen mentőgondolata támadt. Hátha mégis van mód rá. Azzal papirost, ceruzát vett elő és lázas sietséggel a következő sorokat írta:

„Emberek!

Itt a szanatóriumban egy teljesen épelméjű fiatalember szenved fogságot hetek óta. Pekunyec Simon nagykereskedő idezáratta a fiát, Pekunyec Ervint, mert ez szerelmes volt egy szegény leányba. A szerencsétlen fiatalember most nagyon sokat szenved és egészen beteggé tette egy szívtelen apa könnyörtelensége. Hacsak egy csipetnyi könnyörtelenség van bennetek, mindent el fogtok követni, hogy kiszabadítsátok őt börtönéből”.

Pekunyecz Ervin fogta a papirost, egy kavicsot göngyölt beléje és keresztülhajította a levelet a szanatórium parkjának magas kőkerítésén.

Hogy azután mi történt, azt egy hírlapi tudósítás fogja elmesélni. A tudósítás a következő fejezetben foglaltatik.

HATODIK FEJEZET.

„A Nagy Szanatórium kőkerítése mellett tegnap délután egy Novotni Mihály nevű gyári-munkás ment el. Abban a pillanatban, hogy a kerítéshez érkezett, a szanatórium kertjéből valaki egy fehér tárgyat hajított ki az uccára.

A munkás fölemelte a tárgyat, amelyről nyomban kiderült, hogy nem más, mint egy levél, amelyet a szanatóriumból írt valaki és amelyben arra kéri a közönséget, hogy szabadítsa ki az örültek eme különleges házából Pekunyecz Ervint, akit az apja, Pekunyecz Simon nagykereskedő ép elmével záratott ide.

Novotni elolvasta a levelet és rögtön értesítette több munkástársát, akikkel azon tanakodott, hogy miképpen lehetne a szerencsétlen fiatalembert kiszabadítani.

A munkások létrát és kötelet szereztek, azután felkúsztak a magas kőkerítésre. A szanatórium parkjában egy úriembert pillantottak meg és rákiáltottak:

- Maga akar innen kiszabadulni?

- Én hát - felelte az úriember.

A munkások erre leeresztették a kötelet, amelyen az ott levő úriember felhúzózkodott és kijutott az uccára.

Azonban végzetes tévedés történt, mert a munkások nem az épelméjű Pekunyecz Ervint, hanem a közveszélyes Liliomvölgyi István örült színészt szabadítottak ki.

Liliomvölgyi alighogy kiszabadult, első dolga az volt, hogy belopózkodott a Fővárosi Színházhoz és ott a ruhatárból kikereste és magára öltötte a Napoleon-kosztümöt. Az örült színész most a főváros uccáin bujdosik és mindenkit lelövással és akasztófával fenyeget.

Lapunk zártakor értesülünk, hogy Liliomvölgyi Istvánt a Piskóta uccában látták feltűnni és itt azzal fenyegetőzött, hogy meg fogja ölni Pekunyecz Simont.”

HETEDIK FEJEZET.

Elképzelhető, hogy szegény Pekunyecz Simon mennyire megijedt, mikor az ujságokban elolvasta ezt a cikket. Már harmadszor kezdte olvasni a lap tudósítását, midőn egyszerre felpattant az ajtó és ki rontott be rajta?

Napoleon!

Pekunyecz ereiben megfagyott a vér. Hogy került ide az örült színész? Liliomvölgyi vérbenforgó szemekkel támadt az öreg Simon bácsira:

- No megállj, vén gazember! Bezárattad a fiadat?

- Kegyelem! Irgalom! - könyörgött az öreg.

- No jó, te gyáva fráter, én megkegyelmezek de csak egy feltétel mellett, ha rögtön telefonálsz a szanatóriumba és a fiadat szabadon bocsátatod.

Az öreg Pekunyeczet nem kellett kétszer kérni. Félttette az életét. Sietve emelte fel a kagylót és a központtól a szanatórium számát kérte.

- Halló, ki beszél?

- Itt a Nagy Szanatórium és ott?

- Itt Pekunyeczet Simon.

- Mi tetszik?

- Ki van a telefontól?

- A portás.

- Kergevics igazgató urat kérem sürgősen.

- Rögtön hívom.

- Halló, ki ott?

- Itt Kergevics.

- Aláoszolgája direktor úr. Itt Pekunyeczet Simon beszél. Legyen szíves kedves igazgató úr a számlát kifizetés céljából hozzám elküldeni, a fiamat pedig azonnal szabadon bocsátani, Igen?

- Helyes. Kár azonban, hogy tovább nem maradt itt.

- Most ne kerteljünk, hanem tessék a fiamat rögtön szabadon bocsátani, mert úgylis elég sokat számítottak érte.

Az öreg Pekunyeczet letette a kagylót. E pillanatban kardok csörtetése és nagy lármá hallatszott a lépcsőház felől.

- Napoleon itt van a házban! Bizonyosan felment Pekunyeczekhez.

Liliomvölgyi a közlő hangok hallatára torkonragadta Pekunyeczetet.

- Meghalsz, ha rögtön ruhát nem cserélsz velem!

Az öreg, megrémült Pekunyeczeknek ruhát cserélni egy pillanat műve volt. A következő pillanatban már feltörték a rendőrök az ajtót és...

- Itt van Napoleon! kiáltással megragadták az öreg Pekunyeczetet. (Liliomvölgyi az asztal alól nézte a jelenetet.) A Napoleon-ruhás nagykereskedőt azután elvitték a mentők, de nem a Nagy Szanatóriumba, hanem egyenesen az örültek házába.

Pekunyeczet Ervin, mikor kiszabadult, nagy meglepetéssel értesült arról, hogy ismét tévedés történt, mert Liliomvölgyi helyett az apját vitték el a tébolydába. Sietett felkeresni Hajnalkát és ez volt az első kérdése:

- Mit gondolsz, kiszabadítsam a papát?

VÉGE.